

30
78

Ա. ԲՈԳՈՒՄՆՈՎ
ԵՆՎ
Ա. ՊԼԱՏՈՆՈՎ

ԲՈՒՇԵՎԻԿՈՐԵՆ
ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԵԼ
ԱՆԱՍՆԱՊԱՀՈՒԹՅԱՆ
ՎԵՐԵԼՔԸ ԱՍԽՅՈՒՄ

36
-78

ԱՍԽՀ ՀՈՂԺՈՂԿԱՄԱՏԻ
ՏԵԽՊՐՈՊ
ԿՈՒՄԸՐԱՏ • ԲԱԳՈՒ
1934

30 JUL 2010

Ս. ԲՈԳԴՍՆՈՎ,
ՅԵՎ,
ՊԼՍՏՈՆՈՎ

636
F-78

պ

ԲՈԼՇԵՎԻԿՈՐԵՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԵԼ
ԱՆԱՍՆԱՊԱՀՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԵԼՔԸ
Ս. Ս Խ Հ-ՈՒՄ

3733
1007
32894

ԳՈՒՍՅՐԱՏ
1934
CCPA

ԱՄԲՈՂՋ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԳՈՐԾԸ

Ամենևին պատահական չե՛ վոր անասնապահության հարցերն այնպիսի խոշոր տեղ զբաղեցին կուսակցության 17-րդ համագումարի աշխատանքում: Ընկ Ստալինը համագումարին զեկուցման մեջ սպառիչ կերպով լուսաբանեց անասնապահության դրուժյունը և ամբողջ սրուժյամբ բացեց գյուղատնտեսության այդ ճյուղի ղեկավարության մեջ ԽՍՀՄ Հողժողկոմատի կողմից տեղի տրված թերությունները: Կուսակցության, բանվոր դասակարգի և կուտնտեսական գյուղացիության առաջ հիմա ամբողջ հասակով կանգնել ե անասնապահության պրոբլեմը հաջող կերպով լուծելու խնդիրը, վորը հիմա դարձել ե առաջնակարգ պրոբլեմ:

Անասնապահությունը, քան գյուղատնտեսության վորեւիե մի այլ ճյուղը, վերակազմակերպման շրջանն ապրեց ավելի հիվանդագին կերպով: Կուլակային ագիտացիան՝ նախ քան կուտնտեսություններ մտնելն՝ անասունների մասսայական մորթոտման համար, անասնապահական շրջաններում կուլակային տնտեսությունների բարձրաքանակ միջնախավը, ձին տրակտորով փոխարինելու մասին յեղած վրասարարական տեսությունները, այս բոլորը ծանր վրաս են հասցրել անասնապահության և անասունների գլխաքանակի անկման պատճառն են հանդիսացել:

Հայերենը խմբագրեց Բա՛ն.
Թարգմանեց Ս. Աճեմյան
Տեխ.-խմբագիր Կ. Թառլանյան

Baş Mətbuat Mydiriligi Myvəkilligi № 2402 Sifariş № 375 Tiraz 1000. Fırqənaşr № 204. Kağız formatı 72X110. İstehsalata verilmiş 28/III-34 Cəpə verilmiş 30/IV-34. Cəp listi 172. Azərnaşr mətsəəsində basıldı. Bakı, Əli Bəjramov küçəsi, „26“-lar adəna, Kitəv Sarajb"

Հենց դրանով էլ բացատրվում է այն, վոր «Մե՛նք հաւ-
վե՛սու ԵՐԶԱՆՈՒՄ ԱՆԱՍՈՒՆՆԵՐԻ զԽԱՖԱՆԱԿԻ մեջ ուՆԵՆԲ
վոյ թե վե՛րելք, այլ դե՛ռե՛վս շարունակվող անկում՝ նախա-
պատե՛րագլխան մակարդակի համեմատութեամբ» (ՄՍՍ.ԼԻՆ):
1930 թվին սկսած գլխաքանակի անկումը շարունակվեց
մինչև 1933 թիվը: 1933 թվականին, այսինքն՝ վերակազ-
մակերպման շրջանը վերջանալուց հետո առաջին տարում,
յերբ հացահատիկային տնտեսութեան զարգացման մեջ
ձեռք ելին բերվել զգալի հաջողութիւններ, գլխաքանա-
կի անկման չափերը հասել են նվազագույնի, իսկ խոզա-
բուծութեան մեջ նկատվել են ուղղակի վերելքի նշաններ:

Անկասկած, ամենամոտ ժամանակում, քանի վերջնա-
կանապես վերացվում են վերակազմակերպման շրջանի
մսխումները—անասնապահութեան արագորեն կգնա դեպի
բարձունք: «Այդ նշանակում է, վոր 1934 թիվը պե՛տ է
յե՛վ կարող է դառնալ ամբողջ անասնապահութեան մեջ
վերելքի բեկման տարի» (ՄՍՍ.ԼԻՆ):

Հողագործական որգանները, և, առաջին հերթին
ԽՍՀՄ Հողօգի կոմատը, կրում են անասնաբուծութեան
անկման մեղքի զգալի մասը: Անասնապահութեան վիճակի
համար անազանգ չբարձրացնելով, թերութիւններն ա-
մեն կերպ սվաղելով և յերբեմն կուսակցութիւնից ու
պետութիւնից թագցնելով գործերի իսկական դրու-
թիւնը, սանասարտութեամբ նայելով ձին տրակտորով
փոխարինելու վնասարարական տեսութիւններին—ԽՍՀՄ
Հողօգի կոմատը և նրա անասնապահական վարչութիւնը՝
անասնապահական տնտեսութեան ղեկավարութիւնն իրա-
կանացնելու գործում իրենց լիակատար անընդունակու-
թիւն են ցույց տվել: Ահա թե ինչու, ինչպես մատնա-
նշեց ընկ. Ստալինը և կուսակցութեան 17-րդ համագու-
մարը, «անասնապահութեան գործը պե՛տ է իրենց ձեռք
վեցնեն ամբողջ կուսակցութիւնը, մեք բոլոր աշխատող-
ները, կուսակցական թե անկուսացական...»:

Այդ նշանակում է, վոր կուսակցական կազմակերպու-
թիւնները հիմա պետք է ընդհուպ զբաղվեն անասնա-

պահութեամբ այնպես, ինչպես իր ժամանակին զբաղվել
են հացահատիկային պրոբլեմով: Ժամանակ է դադարել
մտածելուց, վոր անասնապահութեան վերելքը կարելի չե
ապահովել հողային վարչութիւնների ղեկուցումները լը-
սելով և ընդհանուր բանաձևներ ընդունելով: Ամրապնդե-
լով և վերակառուցելով հողային որգանները, ամրապնդե-
լով, մասնավորապես, շրջանային հողային բաժինները և
ստիպելով Հողօգի կոմատի սխտեմին լուրջ կերպով, ա-
ռանց շղակրատութեան զբաղվել անասնապահութեամբ,
կուսակցական կազմակերպութիւնները պետք է հիմա
իրենք խորասուզվեն անասնապահութեան գործնական հար-
ցերի մեջ, ուսումնասիրեն այդ գործի տեխնիկան, բար-
ձրացնեն յուրաքանչյուր ստորին կուսակազմակերպութեան,
կոմունիստի և անկուսակցական կուտնտեսականի պատաս-
խանատվութիւնը՝ գլխաքանակի դրութեան և աճման
համար:

Կուտնտեսութեան, խորհանտեսութեան մեջ, ֆերմայում,
բազայում, արոտատեղերում է լուծվում անասնապահու-
թեան բախտը: Յե՛վ ճիշտ այնպես, ինչպես հացահատիկ-
ային տնտեսութեան վերելքի առթիվ կոմունիստները կա-
րողացել են իրենց շուրջը համախմբել բոլոր այն լավա-
գույնը, ինչ վոր ունենին կուտնտեսութիւններում,—
այժմ էլ պետք է այդ իսկ ճանապարհով լուծեն անասնա-
պահութեան պրոբլեմը:

Միամտութիւն կլինել մտածել, թե անասնապահու-
թեան պրոբլեմը կարելի չե լուծել իսկույն և յեթ: Անասնա-
պահութիւնը դա գլուղատնտեսութեան ավելի բարդ և դժ-
վարին ճուղն է: Բայց, յերկրորդ հնգամյակի անասնա-
պահութեան մասին պլանն անվիճելիորեն կարելի կլինի
կատարել, յեթե տարեց-տարի, որեցոր, համբերատարու-
թեամբ և համառութեամբ, գոտտեխնիկայի բոլոր կանոնե-
րով լավ կազմակերպված աշխատանք տարվի անասնապա-
հական տնտեսութեան մեջ: Կոմունիստներից և անկու-
սակցական կուտնտեսականներից ու խորտնտեսութիւն-
ների բանվորներից պահանջվում է, ինչպես յերբեք, ա-

նասնապահութեան տեխնիկայի տիրապետումը և հոկայական ուշադրութիւնը դեպի այդ արտադրութեան բոլոր մանրունքները, այդ նուրբ արտադրութեան բոլոր նրբութիւնները:

Գարնանացանի կամպանիայի մոտենալը պետք է բոլոր կուսակցական կազմակերպութիւններին ստիպի գործառնականորեն ձեռնամուխ լինել անասնապահութեան վերելքի համար, վորպեսզի արդեն այս տարի դրվի հոտերի գլխաքանակի հետագայ աճման ամուր պատվանդանը:

Պոշորագույն նշանակութիւն և ունենալու կերի հզոր բազայի ստեղծումը: Այդ խնդիրը լուծվում է յերկու ուղղութեամբ՝ հացահատիկային ու կերային կուլտուրաների բերքատուութեան բարձրացումով, առաջին հերթին, և մարգագետինների ու արոտատեղիների ճիշտ ոգտագործումով: Պետք է ամեն կերպ վողջունել մի շարք կոլտնտեսականների ձեռնարկումը, վորոնք բոլորովին չթուլացնելով իրենց ուշադրութիւնը հացահատիկային կուլտուրաների նկատմամբ, ձգտում են ցանքսափոխութիւններով մեջ ապահովել կերային հողամասերի առկայութիւնը:

Բայց, այդ գործի մի կողմն է: Հասել է ժամանակն իսկականորեն ձեռնամուխ լինելու մարգագետնային տնտեսութեան կազմակերպման գործին: Միթե քիչ են դեպքերը, յերբ հիանալի մարգագետիններ, վորոնք կարող կլինեցին տալ ահագին քանակութեամբ խոտ, թողված են անխնամ և ոգտագործվում են վայրենաբար: Քիչ չեն նաև այնպիսի որինակներ, յերբ կոլտնտեսութիւնները, չը ցանկանալով աշխատել խոտան հողերը յուրացնելու համար, սկսում են հերկել հիանալի ջրովի մարգագետինները: Դժվար չէ հաշվել, թե ինչ ահագին քանակութեամբ խոտ է կորչում մարգագետնային և արոտատեղային տնտեսութեան ճիշտ ոգտագործման բացակայութեան պատճառով: Պետք է ուժեղացնել լավ կոլտնտեսական մարգագետնի, կուլտուրական արոտատեղու համար, ճիշտ արու կազմակերպելու պայքարի գործը:

Սոցիալիստական անասնապահութեան կերային բազան պետք է լիովին համապատասխանի յերկրորդ հնգամյակի խնդիրներին: Մենք մեր տրամադրութեան տակ ունենք կերի խոշորագույն միջոցներ, և, յեթե վորևէ տնտեսութեան մեջ անասունը ձմռան մնում է առանց կերի, ապա այդ բացատրվում է միայն նրանով, վոր դեկավարները „չլապաներ“ են յեղել, և վոր նրանք ծուլացել են ժամանակին զբաղվելու այդ գործով:

Ժամանակ է այլ ձեվով մոտենալ նաև անասնապահական կոլտնտեսութիւններում զբաղված կադրերին: Գաղտնի չէ, վոր մի շարք տեղերում կոլտնտեսական ֆերմաներ են ուղարկում արտադրութեան մեջ ամենավատ աշխատողներին, այնտեղ հաճախ ներս է սղոսկում կուլակը, վորովհետև այնտեղ չկա վերահսկողութիւն, չկա իսկական ստուգում: Բայց, միաժամանակ պետք է նշել, վոր աշխատանքի կազմակերպման, հաշվառման գրման, նորմավորման և վարձատրման ասպարիզում անասնապահական ֆերմաները շատ անոգտավետ կերպով են տարբերվում կոլտնտեսային տնտեսութեան մյուս ճյուղերից: Յեթե դիտենք ֆերմաների աշխատանքը, ապա աչքի յեղնկնում աղաղակող հավասարանք և դիմազրկութիւն, զեկավարող կադրերի հոսունութիւն:

Ահա յերկու որինակ Ազովսկո-Չերնոմորսկու յերկրի կոլտնտեսութիւնների պրակտիկայից: Արմավիրի շրջանի „Մայակ-արուղա“ կոլտնտեսութեան կաթնա-ապրանքային ֆերման 1934 թվականի ծնված 90 հորթերից կորցրել է 37-ը: Այդ ֆերմայում մի տարվա ընթացքում փոխվել է հինգ վարիչ, գրեթե լիովին փոխվել է աշխատողների ամբողջ կազմը: Կամ, ահա Մայսկի շրջանի «Մլեբորոք» կոլտնտեսութեան խողաբուժական ֆերմայում՝ 1933 թվականին ծնվել են 527 խոճկոր, իսկ սատկել է 257 ը: Ֆերմայի բոլոր աշխատողներն ստանում են հավասարաչափ և վոչ վոք նյութապես չի շահագրգռված մատղայների աճեցման գործով: Կոլտնտեսականները թողնում

են ֆերման ու անցնում դաշտավարական բրիգադներէ աշխատանքին:

Այդպիսի փաստեր՝ ինչքան կամենաք: Այն ժամանակ, յերբ ԽՍՀՄ-ն Հողօդկոմատն իր ընդհանուր հրամաններն ե գրել, տեղերում հավասարանքն ու դիմազրկութիւնը կերել են և այն չնչին ծինը, վորը տվել ե կոլտնտեսական անասնապահութիւնը: Հողային որգանները, մի շարք կոլտնտեսային գիտա-հետազոտական ինստիտուտներ, իբր ձգտելով ապահովել դաշտագործութիւն հաջողութիւնը, այնպես են կազմել աշխատանքի կազմակերպումն ու վարձատրումն անասնաբուծութիւն մեջ, վոր վոչնչացվել ե կոլտնտեսականի ամեն մի շահազրգովածութիւնն իր ֆերմայի աշխատանքի արդիւնքի նկատմամբ: Հարկ ել չկա ասելու, վոր այդպիսի սխտեմը պետք ե ջախջախել: Դաշտագործութիւն մեջ աշխատանքին խթան տալը հակասութիւն մեջ չի գտնվում՝ անասնապահութիւն մեջ աշխատանքին և մասողաչ անասունների պահպանմանը խթան տալու խնդրի հետ: Պետք ե յենթադրել, վոր ամենամոտ ժամանակում անասնապահական բրիգադը կամրապնդվի և կոլտնտեսականներն անմիջականորեն շահազրգոված կլինեն անասնապահութիւն զարգացման գործում:

Առանձին են դրված հոսի վերաբարման հարցերը: Զխոսելով արդեն մատղաչ անասունների զգալի անկման մասին, վորը կարելի յե և պետք ե վերջ տալ, անհրաժեշտ ե նշել բեղմնավորման կամպանիայի բացառիկ նշանակութիւնը, վորին վոչ պակաս ուշադրութիւն պետք ե նվիրվի, քան ցանքսին: Կովերի ստերջութիւն բարձր տոկոսը խոսում ե հենց այդ միջոցաւմանն անուշադրութիւն մասին: Մյուս կողմից, անասնապահական խորանտեսութիւնները, վորոնք պետք ե ցեղային անասուն վերարտադրեն, կոլտնտեսային կաթի ֆերմաները մատակարարեն ելիտային արտադրողներով—վատ են գլուխ հանում այդ գործից: Վատ են ոգտագործվում նույնպես կոլտնտեսութիւններում յեղած ցեղական արտադրողները, ժամանակն ե արդեն վորպեսզի անասունների ցեղայնաց-

ման գործը, մետիզացիան կազմակերպվեն ճիշտ և զրտնրվեն շրջանային հողային բաժիններէ անմիջական հսկողութիւն տակ:

Իրա կապակցութիւնը պետք ե լավ մտածել և ճիշտ կազմակերպել կոլտնտեսային անասնապահութիւն գոտեխնիկական և վետերինար սպասարկման սխտեմը:

Առանձին ե դրվում ձիու հարցը: Ընկ. Վորոբիովը, 17-րդ համագումարում, իր ճառում ցայտուն կերպով ուրվագծեց ձիաբուծական անտեսութիւնը դրութիւնը: Զիաբուծութիւնը դրութիւնն այնպիսին ե, վոր նրան պետք ե բացառիկ ուշադրութիւն նվիրվի, առավել ևս, նկատի ունենալով գարնանացանի մոտենալը: Գլխավորն այստեղ կայանում ե նրանում, վոր վերջնականապես ու խիստ միջոցներով վերջ տրվի ձիու վայրենաբար ոգտագործմանը, մի անգամ ընդմիշտ վերջացվեն՝ ձին տրակտորով փոխարինելու մասին յեղած վնասարարական տեսութիւնները:

Անասնապահութիւն վերելքի վերաբերյալ միջոցաւումներում մեծ տեղ պետք ե զրավի կոլտնտեսականներէ անհատական անասնապահութիւնը ցույց տրվելիք ոգնութիւնը: Ոգնութիւնը կովերով, կենտկոմի և օդկոմխորհի վորոշումների ամենաարագ կենսագործումը՝ կովագուրկ անտեսութիւնների ոգնութիւն ցույց տալու մասին, աշակցութիւն մանր անասունների ու թռչունների զարգացման,—ահա թե վորն ե կարելիոր ոժանդակութիւնը կոլտնտեսութիւններին և խորհտնտեսութիւններին:

Կասկած չկա, վոր հացահատիկային պրորլեմի յետեւից հաջողութիւնը կլուծվի նաև անասնապահութիւն պրորլեմը: Իրա համար պետք ե արագ կերպով ուղղել Հողօդկոմատի ղեկավարութիւն թերութիւնները և անասնապահութիւն գործը վերցնել ամբողջ կուսակցութիւն ձեռքը: Ընկ. Ստալինի ղեկուցումը 17-րդ համագումարում՝ դա աշխատանքի ծրագիրն ե: („Պրավդա“-ի առաջնորդող փետրվարի 14-ից):

ԱՆԱՍՆԱՊԱՀՈՒԹՅՈՒՆՆ — ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ՊՐՈՒԼԵՄ Ե

«1934 թվականը պե՛տ է յե՛վ կարող է դառնալ ամբողջ անասնապահական սնեստուրյան վերելքի բեկման տարի»: (ՄՍԱԼԻՆ):

«Անասնապահության պրոբլեմը հիմա նույնպիսի առաջնակարգ պրոբլեմ է, ինչպիսին եւ յերեկ արդեն հաջողությամբ լուծված հացահատիկային պրոբլեմը» (ՄՍԱԼԻՆ): Առաջնորդի այդ ցուցմունքը լրիվ չափով վերաբերվում է նաև ԱՍՍՀ-ին, վորտեղ անասնապահությունը հանդիսանում է ամենահետամնաց տեղամասը: Միչդեռ ԱՍՍՀ-ն անասնապահության զարգացման համար ունի ամենահարուստ հնարավորությունները (կերի բնական հարստություններ, ձմեռային ու ամառային արոտատեղիների ահագին տարածություններ և այլն): Որիենտիր կոպիտ հաշվով, Ազրբեյջանի պայմանները, առանձնապես ձմեռային արոտատեղիները նկատի ունենալով, հնավորություն են տալիս ունենալ մինչև 10 միլիոն վոչխար:

Այդ հնարավորությունների առկայությունն Ազրբեյջանը զարձնում են անասնապահական պրոբլեմի լուծման ամենակարեւոր տեղամասերից մեկը, վորն Ազրբեյջանի բուշե-

Մինգեչաուրի վոչխարաբուծական խորհրդատուները

վիկների առաջ ահագին կարեվորություն ունեցող խնդիրներ է դնում:

Համ. Կ (բ) Կ. Կենտկոմի 1931 թ. հոկտեմբերի 31-ի պատմական վորոշման մեջ հատկորեն վորոշված են Անգլերկովկասի գյուղատնտեսության զարգացման ճանապարհը և ուղղությունը: Այդ վորոշման մեջ, վորպես գլխավոր խնդիր դրված է յեղել «դարձնել Անդրկովկասը Խորհրդային Միության յերկրորդ բամբակային բազան»:

Նույն այդ վորոշմամբ Համ. Կ. (բ) Կ. Կենտկոմը խնդիր է դրել՝ լուրջ կերպով զբաղվել անասնապահությամբ, առանձնապես ընդգծվել է վոչխարաբուծության զարգաց-

ման նշանակութիւնը: „Նկատի ունենալով այն, — ասվում է այն վորոշման մեջ, — վոր վոյխարարութիւնը յերկրում խոտոր սնտեսական նշանակութիւն ունի, առաջարկել Անդրյեյկովին մշակել մի բարձր միջոցառումներ, վորոնք կնպաստեն վոյխարարութիւնը վերակառուցմանը յետ հետագա զարգացմանը»:

Բամբակին անասնապահութիւնը հակադրելու փորձերը բացահայտորեն անհիմն են: Ազրբեջանում, բացի մեծ թրվով այնպիսի շրջանների առկայութիւնը, վորպիսիք արնտեսուկան ուղղութիւնը յեղել են և կլինեն գերագանցապես անասնապահական շրջաններ, բամբակային շրջաններում անհրաժեշտ է զարգացնել անասնապահութիւնը, ինչպես մթերատու անասունների մասում, վորն այնտեղ հանդիսանում է վոչ միայն կարեւորագույն ստաբիլ պարենային բազա, այլ և կարող է տալ բավականաչափ ապրանքային արտադրանք քաղաքների մատակարարման համար (միս, կաթնամթերք, բուրդ և այլն), այնպես էլ ձիու և բանոց անասունների այլ տեսակների (գոմեշներ, ուղտեր և այլն) գլխաքանակի զարգացման գծով:

Բամբակային շրջանների անասնապահութիւնն զգալի տեղ է բռնում ԱՍԽՀ-ի անասնապահական տնտեսութիւնի մեջ ամբողջութեամբ վերցրած: Այսպես, ամբողջ ԱՍԽՀ-ն 2,692 հազար գլուխ բոյոր տեսակի անասունի ընդհանուր գլխաքանակից ԱՍԽՀ-ի 18 բամբակային շրջաններում ունենք 1,128,2 հազար գլուխ, այսինքն՝ ընդհանուր գլխաքանակի մոտ 40 տոկոսը:

Ազրբեջանի կուսակազմակերպութիւնների առաջ խընդիր է դրվում լուծել անասնապահութիւնը պարզեմբ վոչ պակաս հաջողութեամբ ու վոչ պակաս արագութեամբ, ինչպես նա լուծել է բամբակի խնդիրը: Իրա համար „1934 թվականը պետք է յետ կարող է դառնալ ամբողջ անասնապահութիւնը սնտեսութիւնը մեջ վերելի բեկման տարի“ (ԱՍԱԼԻՆ):

ՎԵՐԱԿԱԶՄԱԿԵՐՊՉԱԿԱՆ ԾՐՋԱՆԸ ՅԵՎ ԱՆԱՍՆԱՊԱՀՈՒԹՅԱՆ ԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ԱՍՆՀ ՈՒՄ

Վերջին յերկու տարիներն Ազրբեջանի գյուղատնտեսութիւնի մեջ յեղել են Ազրբեջանը ԽՍՀՄ-ն յերկրորդ բամբակային բազայի վերածելու խնդրի լուծման տարիները: „Մենք այդ խնդիրը լուծել ենք, — ինչպես ասել է ընկ. Բերիան VII համագումարում, — ավելի պակաս, քան յերկու տարում“: 1933 թվականում մենք ավելի շատ բամբակ ենք հավաքել, քան յերբէս նախորդ տարիների ընթացքում:

Այդ խնդիրը լուծվել է ցեր ու ցան մանր գյուղացիական տնտեսութիւնների կողմնապահութիւններում միացնելու հիման վրա: Առաջին հնգամյակն Ազրբեջանի գյուղատնտեսութիւնը, ինչպես և ամբողջ ԽՍՀՄ-ն գյուղատնտեսութիւնը համար յեղել է կոլեկտիվացման հնգամյակ: Գյուղում կապիտալիզմի արմատները վերջնականապես արմատախիլ անելու հիմամբ, Ազրբեջանի կուսակազմակերպութիւնները կարողացել են կոլտնտեսութիւններում միացնել գյուղացիական տնտեսութիւնների կեսից ավելին, զինելով նրանց՝ հանձինս ՄՏ կայանների՝ առաջավոր տեխնիկայով:

Յերկրորդ հնգամյակի սկզբում կոլեկտիվացման տոկոսը բարձրացավ հսկայական չափով: Յեթե 1930 թվականի առ 1 ը հունվարի ԱՍԽՀ հանրապետութիւնի մեջ կոլեկտիվացման տոկոսը յեղել է միայն 3,4, ապա 1933 թվականի առ 1-ը զեկտեմբերի նա կազմել է 55,4%, իսկ բամբակային շրջանում նա բարձրացել է ավելի՝ 1933 թվականի առ 1 ը սեպտեմբերի կազմելով 70,5%, ամբողջ գյուղացիական ցանքերի 90% ընդգրկումով: Սրանից հետեւում է, վոր այդ ժամանակաշրջանն ԱՍԽՀ համար ևս յեղել է „վերակառուցման յետ մեմասնես գյուղացիական սնտեսութիւնը կոլտնտեսական ուղիների վրա փոխանցելու վերակազմակերպչական ժամանակաշրջան“ (ԱՍԱԼԻՆ):

Յեթե վերջին տարիները բամբակահավաքի բնագավառում յեղել են աճման տարիներ, ապա անասնապահության գծով, 1928-29 թվականից սկսած, մենք ունեցել ենք հակառակ պրոցեսը՝ անասունների գլխաքանակի անկում:

Այլ կերպ ասած, անասնապահական ճյուղն ամենահիվանդագին կերպով անցավ վերակազմակերպչական շրջանը:

Ահա համապատասխան աղուսակը.

Անասունների գլխաքանակն ԱՍԽՀՄ-ում

առ 1-ը հուլիսի 1933 թ. *)

(Հազար գլխով հաշված)

	թ. 1913	թ. 1928	թ. 1929	թ. 1930	թ. 1931	թ. 1932	թ. 1933 սա. 1 VII
ա) Ձիեր	153	172	181	178	181	170	169
բ) Խոշոր յեղջ. անաս.	1905	1354	1462	1447	1278	1218	1086
գ) Վոչխար. և այծեր	2266	2878	2574	2170	1999	1557	1394
դ) Խոզեր	50	23	16	18	21	36	43

Այս աղուսակը լիովին հաստատում է այն յեղրակացութուններն ու վերլուծութունը, վորը տվել է ընկ. Ստալինը Համկոմկուսի (բ) 17-րդ համագումարում ԽՍՀՄ-ում գլխաքանակի դրության մասին, նույնպես և ԱՍԽՀ-ի նկատմամբ:

Այս աղուսակից հետևվում է, վոր վերակազմակերպչական շրջանի մսխումներն Ադրբեջանի պայմաններում ամենից ուժեղ անդրադարձել են կաթնամթերքատու անասունների վրա, վորը գրեթե կրկնապատիկ կըրճատվել է նախապատերազմյան մակարդակի համեմատու-

*) Ըստ Ադրբեջանի հանրապետության նյութերի.

թյամբ: Սրանում իր արտահայտութունն է գտնում այն, ինչի մասին խոսել է ընկ. Բագիրովն Ադրկոմկուսի (բ) 12-րդ համագումարում.

„Կուլակային ունեվոր սարերը, կասալի դիսպորթուն ցույց տալով կոլեկտիվացմանը, ավագակարար վոչնչացրել են իրենց անասունները: 1929-31 թվերին Մնդրբեջանի մի շարք շրջաններում կոլտնտեսական շինարարության մեջ տեղի ունեցած ազավազուլները, մթերատու անասունների հարկադրաբար հանրայնացումը՝ դասակարգային ծավալուն պայքարի պայմաններում, հասցրին նրան, վոր գյուղի կիսագիտակից մասը վոչնչացրեց անասունների գլխաքանակը կոլտնտեսության մեջ մտնելուց առաջ“:

Ընկ. Սալինի յեղրակացութունն այն մասին, վոր „գյուղացիներու պայքարի անասնապահական նյուղի ավելի ցուս հագեցվածութունը խոշոր-կուլակային սարերով...“ վերակազմակերպման տարիներում լրջորեն անդրադարձավ անասունների վոչնչացման գծով, լիովին հաստատվում են Ադրբեջանի փաստերով: Անասնապահական տրնտեսության հենց այդ մասում ունեցել ենք խոշոր կուլակային տարրեր: Որինակ, Ղազախի շրջանում, կուլակ Հաջի Եմինն ունեցել է 10 հազար վոչխար, Ադջաբեդում կուլակ Կաջին ունեցել է 15 հազար, Գյանջայում կուլակ Հասան Թաթ Ողլին ունեցել է 6 հազար վոչխար, և այլն:

Ձիու գլխաքանակի վերաբերմամբ սխալ կլիներ յեղրակացութուն անել, թե կուլակը „խնայել է“ ձիուն: Գործըն այսպես չի դրված: Յեթե թվերն վերցնենք ըստ շրջանների, ապա շրջանների մի ամբողջ խմբում ունեցել ենք, որինակ Մուղանում, ձիու գլխաքանակի անկումը 40-50%: Դա բացատրվում է նրանով, վոր այն շրջաններում, վորտեղ ձին հանդիսացել է արտադրության միջոց, բանող քաշող ուժ՝ այնտեղ կուլակը քիչ ջանք չի թափել վորպեսզի ձիու գլխաքանակը վոչնչացնելով քայքայի կոլտնտեսութունները: Շրջանների մի այլ մասում կուլակը վոչնչացրել է յեղներն ու գոմեջները: Այսպես,

յեթե 1930 թվականին բանող յեզները և գոմեշների ընդհանուր գլխաքանակը կազմում եր 427,5 հազար գլուխ, ապա 1933 թվականին նա կազմում ե 242,3 հազար գլուխ, այսինքն՝ կրճատվել ե գրեթե 58%-ով: Բացի այդ, մի ամբողջ շարք շրջաններում՝ կոլտնտեսությունների մեծ մասում մինչև 1933 թվականը ձիերը չեն հանրայնացրել թողնելով դրանց անհատական ոգտագործման:

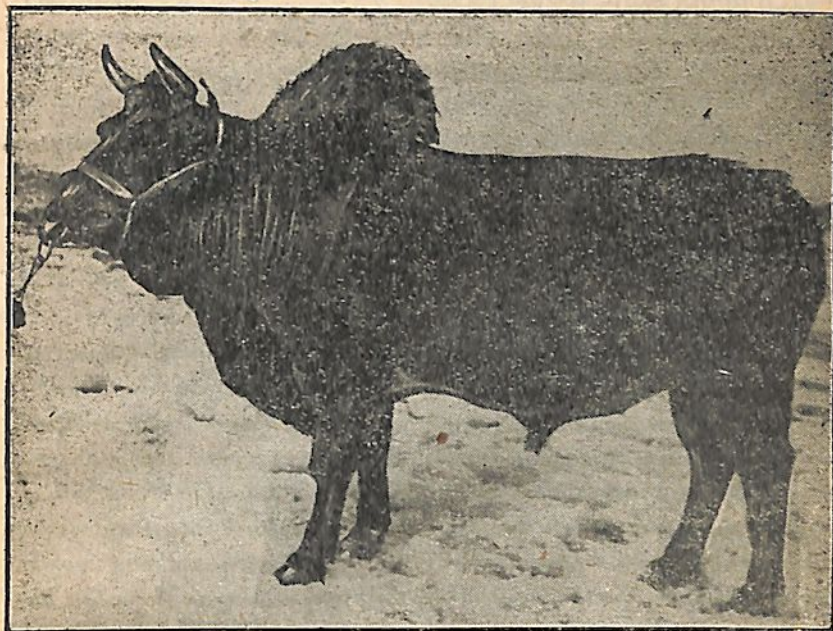
Ինչպես են բաշխվում յեղած անասունները կոլտնտեսությունների և մենատնտեսների միջև:

1933 թ. (հազար գլուխներով)

	Կոլտնտեսություններ		Մենատնտեսներ
Ձիեր	80,4 (նրանցից հանրայնաց)	52,0)	86,1
Խոշ. յեղջ. անաս.	560,6	»	188,9
Վոշխարներ և այծեր	486,9	»	838,1
Խոզեր.	31,4	»	23,8
			10,0

Տարեց-տարի կոլտնտեսություններում գլխաքանակի անշեղ աճում ունենք, գլխավորապես կոլեկտիվացման հիման վրա: Բայց, մենատնտեսները, ինչպես յերեվում ե աղյուսակից, գյուղատնտեսության անասնապահական ճյուղում դեռ մեծ տեղ են գրավում:

Այդ դրությունը բացատրող մոմենտներից մեկն ել այն ե, վոր անասնապահական շրջաններում կոլեկտիվացումը ցածր տոկոս ե կազմում: Այսպես յեթե առ 1-ը հունիսի 1933 թ. տնտեսությունների կոլեկտիվացման տոկոսը բամբակային շրջաններում միջին հաշվով հասել ե 69,7%-ի, ապա անասնապահական շրջաններում՝ միայն 44,2%-ի: Կան այնպիսի շրջաններ, ինչպիսին ե Քելբաշարը, վորտեղ կոլեկտիվացումը կազմել ե 17%, Ղոնախքենդինը 21,9% և այլն:

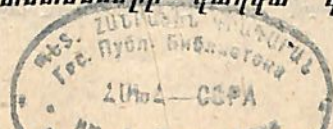

Չոտեխնիկական կայանի ցեղային արտադրող „Ձեբու“

Ազրբեջանի անասնապահության դրության լրիվ պատկերը տալու համար, քննենք անասնապահական տնտեսության առանձին տեղամասերի դրությունը:

ԿՈՒՏՆՏԵՍԱՅԻՆ ԱՊՐԱՆՔԱՅԻՆ ՖԵՐՄԱՆԵՐԸ

Անասնապահության պրոբլեմի լուծման հիմնական ուղին ավիճելի յե: Դա՛ խորհրտնտեսությունների և կոլտնտեսությունների ուղին ե: Մանր-գյուղացիական անասնապահությունը հենց իր բնույթով չի կարող ապահովել անասնապահության աճման արագ անմպրոր և վորակը: Այդ իհարկե, չի նշանակում, վոր հիմա մ նք չպետք ե աշխատենք ձեռք բերել գլխաքանակի աճում աշխատավոր մենատնտեսների՝ վաղվա կոլտնտեսականների:

մտա, վորոնք դեռ բավականին զգալի տեղ են բռնում, ինչպես այդ նշվեց վերեվում, Ադրբեջանի գյուղատնտեսուժության մեջ, առանձնապես անասնապահական տնտեսուժյունների բնագավառում: Բայց հիմնական գիծը կայանում է նրանում, վորպեսզի «մեր քաղաքականութան հենման կետերը հանդիսացող խորհրտեսուժյուններ, կոլտնտեսուժյուններ կազմակերպելու միջոցով աստիճանաբար վերակազմակերպել այժմյան մանր գյուղացիական անասնապահութան տեխնիկան և տնտեսական հիմքը» (Ստալին)*:

Կոլտնտեսային ֆերմաները, ինչպես և անասնապահական խորհրտեսուժյունները, խոշոր ապրանքային տնտեսութան սոցիալիստական ձեւի հանդիսանալով, ունեն հրակայական առավելություններ և հնարավորություններ մանր-գյուղացիական պրիմիտիվ անասնապահութան հանդեպ: Նրանք հնարավորություն են տալիս կազմակերպել արտադրությունը գիտական հիմունքով, կիրառելով այստեղ զոտտեխնիկայի և վետերինարիայի խոշոր նվաճումները, լայնորեն ծավալելով ցեղականութան գործը և ձեռք բերել անասունների բարձր մթերատվություն, բարձր կաթնատվություն և մսի ու բրդի արդյունքներ: Կոլտնտեսային-ապրանքային ֆերմաներն ունեն անշեղ աճում: Նրանք ավելի ու ավելի մեծ տեղ են գրավում:

Ահա համապատասխան աղյուսակը:

Կոլտնտեսային-ապրանքային ֆերմաներում գլխաճանակի դինամիկան ԱՍՍՀ-ում

(Հազար գլուխներով)

Ֆերմաների տեսակներ	1931 թ.	1932 թ.	1933 թ.
Կաթնապրանքային ֆերմաներ	39,77	37,62	49,11
Վոչխարաբուծական ապրանք. ֆերմաներ	87,35	107,21	149,58
Խոզաբուծական ապրանք. կոլտնտեսային ֆերմաներ	7,40	16,64	20,09

* Ս տ ա լ ի ն. — Լենինի դի հարցերը, 9 հրատ. էջ 545:

Սակայն պետք է ասել, վոր գլխաքանակի այդ աճումը մինչև 1933 թ. տեղի չէ ունեցել վոչ թե իհաշիվ սեփական վերարտադրության, այլ գերազանցապես նոր ֆերմաների կազմակերպման հաշվին: Յեւ միայն 1933 թ. սկսած է, վոր նկատվում է հոտի աճումն ի հաշվի սեփական վերարդադրության, կազմելով կաթնապրանքային ֆերմայի ընդանուր գլխաքանակի 7,50%-ը, վոչխարաբուծական ապրանքային ֆերմաների 14,50%-ը, խոզաբուծական ապրանքային ֆերմաների 9,6%-ը:

Այդ տոկոսն ավելի բարձր կլիներ, յեթե հաշվի առնվի, վոր մատղաշների մի մասը 1933 թ. տրվել են կոլտնտեսականներին՝ անհատական ոգտագործման համար, իսկ կաթնապրանքային ֆերմաներում մոզիներ ու յեռամյաներն անցել են բանող անասունների մեջ:

Սակայն, ԱՍՍՀ-ում, ամբողջութամբ վերցրած, ֆերմաների հոտերի ի հաշիվ սեփական վերարտադրության աճման առկայության պայմաններում՝ ապրանքային ֆերմաների փաստական դրությունը մնում է ավելի լավը ցանկանալ: Նրանցում գոյություն ունեցող ահագին հնարավորությունների տասերորդ մասն անգամ չեն ոգտագործվում: Ո՞վ է մեղավոր դրանում՝ մենք կասենք հետագայում, իսկ այժմ կտանք կոլտնտեսային ապրանքային ֆերմաների դրության վորակական բնութագրությունը:

Յեթե դիտենք կոլտնտեսային ապրանքային ֆերմաների աշխատանքների դրությունն Ադրբեջանում, ապա առաջին հերթին աչքի չէ ընկնում շրջանային կուսակցական, խորհրդային և հողային որգանների կողմից ղեկավարության լիովին բացակայությունը:

Որինակ, վոչ այլ ինչով, յեթե վոչ ղեկավարութան լիովին բացակայությամբ կարելի չէ բացատրել այն փաստը, վոր մի շարք ֆերմաներ վոչ միայն չեն կարողացել ոգտագործել խոշոր սոցիալիստական արտադրության բոլոր առավելությունները, այլ ընդհանակառակը, մատղաշների ահագին պակասում են տվել:

Վոչխարաբուծական ապրանքային ֆերմայում, Ղազախի շրջանի, Կարաբեսաման գյուղի «Ղըղզ Որդու, կոլտնտեսություն 33 թ. ծնված 857 գառներից սատկել են 357-ը կամ 42,5⁰/₀-ը:

Նույն այդ շրջանի, «Չանեթ» կոլտնտեսության կաթնապրանքային ֆերմայում ծնված 49 հորթերից սատկել են 21-ը, կամ 43% -ը

Պաղար գյուղի կոլտնտեսության խոզաբուծական ապրանքային ֆերմայում՝ 115-ից սատկել են 70 խոզ կամ 60,9⁰/₀-ը:

Մի շարք շրջաններում նույնպես մատղաշների պակասուրդն անագին տոկոս է կազմել: Որինակ, Լաչինի շրջանում սատկել է հորթերի 28,4% -ը, Ղազախում՝ 19,1% -ը, Քելբաշարի շրջանում սատկել է գառների 27,6% -ը, Կարյազինում՝ 21,4% -ը, Շամխորի շրջանում՝ խոճկորների՝ 60,5% -ը, իսկ Նարիմանովի շրջանում՝ 31,1% -ը:

Ինչո՞վ բացատրել այսպիսի դրուժյունը կոլտնտեսային ապրանքային ֆերմաներում: Այդ բացատրվում է նախ և առաջ նրանով, վոր այդ ապրանքային ֆերմաներում բացակայում է աշխատանքի ճիշտ կազմակերպումը, տիրում է դիմագրկություն և հավասարանք: Ֆերմաներում հաճախ բացակայում են հասարակական անասնաբույժեր, անասնապահների մեջ չկա գոտեխնիկական ուսուցում և այլն:

Պարզ է, վոր դրա հետևանքով, մենք ունենք անասունների մասսայական հիվանդացման դեպքեր, անկաման մեծ տոկոս, անասունների ցածր ապրանքայություն և հյուժվածություն, վատ սերունդ և հանրագումարում՝ անասնապահության զարգացման թույլ տեմպեր:

Մինչդեռ, Ազրբեջանում կուսակցության կողմից ստեղծված են բոլոր անհրաժեշտ պայմաններն անասնապահության արագ զարգացման համար: Այդ հնարավորությունները մինչև վ հիմա շատ կոլտնտեսություններում մնում են չօգտագործված:

Մեզանում գյուղի դեռ վոչ բոլոր կուսակցական և խորհրդային կազմակերպություններ ունեն լրիվ պատկերացում անասնապահության զարգացման հեռանկարների մասին իրենց շրջանում: Ընկ. Ստալինի լողունգը՝ արտադրության տեխնիկային տիրապետելու մասին անասնապահական կոլտնտեսությունների և ֆերմաների շատ կոմունիստների համար դեռ գործողության ծրագիր չի հանդիսանում:

Մի քանի դեկավարների անպատասխանատու և ուղորտունիստական վերաբերմունքի հետևանքով, մի շարք շրջաններում և գյուղերում անասնապահությունը հանձնելվել է ինքնահոսի: Շատ շրջաններ «անասնապահական» կոչում են կրում միայն ձևականորեն: Նա նրանց մոտ հետ է մնում զարգացման ընդհանուր տեմպերից, ամեն տարի պակասում է ընդհանուր գլխաքանակը և այլն:

Պարզ է, վոր այդ բոլորը խոսում են այն մասին, վոր հողային և շրջանային կուսակազմակերպությունների կողմից չի յեղել ուղերատիվ դեկավարություն, բացակայել է ֆերմայի դրուժյան համար պատասխանատու վորոշակի անձնավորությունների ամրացումը, վորի հետևանքով աշխատանքն անց է կացել ինքնահոսով և այդպիսի ֆերմաներում խլուրդային աշխատանք է տարել դասակարգային թշնամին՝ կոլտնտեսությունները և նրանց ֆերմաները քայքայելու նպատակով:

Անասնապահության դրուժյունն Ազրբեջանի առանձին շրջաններում, մասնավորապես կոլտնտեսային ապրանքային ֆերմաներում, խոսում է այն մասին, վոր շատ դեպքերում կուսակցական-մասսայական աշխատանքների ծանրության կենտրոնը չի փոխադրվել կոլտնտեսությունները, ֆերմաները, բրիգադները. կուսակցականների, կոմյերիտականների դասակարգային ղգոնությունը չի բարձրացվել արժանի բարձրության վրա:

Դասակարգային թշնամին կիրառում է փաստարարության ամեն տեսակի բացահայտ և քողարկված մեթոդները:

Կուլակին իր քաղաքականությունը տանում է գլխողների, հացկատակների (լողբների), գողերի և խաբեբանների ձեռքով: Նա վնասում է կերի նորմավորմանը՝ հանրայնացրած անասունների համար, հասարակական գոմերի կազմակերպմանը, մատղաշների աճեցմանը, արոտատեղիներում, սիլոսացման գործում, անասունների խնամքին և այլն: Անասնապահական շրջաններում կուլակն ամենից շատ աշխատում է հարվածը հասցնել ժողովրդական տնտեսության այդ կարեւոր ճյուղին: Նա հովվի, ձիապանի աշխատանք է հանձն առնում, «աշխատում է» սեպարատորի մոտ, «խնամում է» մատղաշներին: Նա աշխատում է այդ վճռական տեղամասերում ունենալ իր գործակալներին, ազգականներին, վորպեսզի վնասի սոցիալիստական անասնապահության գործին:

Շատ դեպքերում կուլակը շիններն ու գյուղխորհուրդները չեն նկատում դասակարգային պայքարի այդ առանձնահատկությունները ներկա ետապում, խաղալիք են դառնում կուլակի ձեռքին և որքեկտիվորեն ոգնում են նրան:

Պատկարգային թշնամուն—ասել է ընկ. Ստալինը,— փնտռում են կոլտնտեսությունից դուրսը, փնտռում են նրան, վորպես գաղանային ֆիզիոնոմիա ունեցողի՝ անագին ատամներով, հաստ վզով, թագցրած գենքը ձեռքին, կուլակին փնտռում են՝ ինչպես մենք ձանաչում ենք նրան սլակատներից: Բայց այդպիսի կուլակներ վաղուց է արդեն վոր չկան առյերեվոլյութ: Ներկայիս կուլակներն ու յենթակուլակները, ներկայիս հակախորհրդային տարրերը մեծ մասամբ «սուս-փուս», «քաղցր» գրեթե «սուրբ» մարդիկ են: Նրանց չպիտի փնտռել կոլտնտեսություններից հեռու, նրանք նստած են հենց կոլտնտեսության մեջ և գրավում են պահեստապետների, տնտեսավարների, հաշվետարների, քարտուղարների պաշտոններ՝ և այլն: Նրանք յերբեք չեն ասի «կորչի կոլտնտեսությունը», նրանք կոլտնտեսությունների «կողմն են», բայց նրանք կոլտնտեսություններում տանում են այնպիսի սաբոտաժ-

նիկական և վնասարարական աշխատանք, վորից կուլտնտեսությունները լավ որ չեն տեսնի»:

Ընկ. ՍՏԱԼԻՆԻ այս ցուցմունքները յուրացված են գեռես անասնապահական շրջանների վոչ բոլոր կոմունիստների կողմից: Վերցնենք մի քանի որինակներ.

Լաչինի շրջանի «Կարա-Քեշիշ» կոլտնտեսությունում կուլակ Սանլար Մամեդովը խցկվել է կոլտնտեսության մեջ և հանձինս գյուղխորհրդի նախագահ կուսակցության թեկնածու Վեյսալ Վեյիեվի գտել է իր հուսալի պաշտպանին: Կոլտնտեսության կարեւորագույն տեղամասը՝ ֆերմայում կոմունիստներ չունի:

Ստալինի անվան կոլտնտեսության մեջ յեղել է 5 կուլակային տնտեսություն: Ֆեյզալի Մասսոյի ողին «պատահամբ» կոլտնտեսության յերկու լավագույն կովերին քշել է ձորը, վորտեղ և նրանք վոչնչացել են:

«Բիլգայ» կոլտնտեսության մեջ բրիգադիր անասնապահը յեղել է բանգիտը:

Պարզ է, վոր անասնապահական շրջանների կուսակցական և խորհրդային ու հողային կազմակերպությունների աշխատանքի այդպիսի դրուլթյան պայմաններում սոցիալիստական անասնապահությունը բարձրացնելու վերաբերյալ աշխատանքների բարելավման մասին խոսք լինել չի կարող:

Դրա հետ միասին, պետք է ուղղակի ասել, վոր յեթե գյուղի կուսակազմակերպությունների աշխատանքում իսկական բեկում չկատարվի, ապա այդպիսի դրուլթյունը կարող է վտանգի տակ դնել մատղաշների քանակի հետագա ընդարձակ վերարտադրությունը 1934 թվականում:

Մրանից հետեվում է, վոր կոնկրետ և գործառնական ղեկավարության, առանց՝ անասնապահական ապրանքային ֆերմաների աշխատանքը բարելավելու վերաբերմամբ՝ ընդունված վորոշումների կատարման ստուգման, չի կարող տեղի ունենալ անասնապահության հետագա բարձրացումը: Այդ իսկ պատճառով Ադրբեյջանի կուսակցության կենտրոնական Կոմիտեն, իր 1934 թ. փետրվարի

6-ի վորոշման մեջ, միանգամայն ճիշտ կերպով պարտավորեցրեց «բոլոր շրջկոմների քարտուղարներին, շրջգործկոմների նախագահներին, խորհանտեսությունների ղերեկատորներին և քաղբաժինների պետերին՝ շրջանում և խորհանտեսության մեջ հատուկ հաշվառման տակ վերցնել՝ մատղաշները պահպանելու գործում անբարեհաջող ֆերմաները, կցել այդ կողանտեսությունների պատասխանատու աշխատողներին, նրանց վրա դնելով ֆերմաների դրության պատասխանատվությունը՝ ամենից առաջ, մատղաշները պահպանելու և աճեցնելու համար, խոճկորածնության, գառնածնության ու հորթածնության կամպանիայի հաջող անցկացման համար և այդ ֆերմաները կուլակային և հակախորհրդային տարրերից մաքրելու համար»:

ԽՈՐՀՏՆՏԵՍԱՅԻՆ ԱՆԱՍՆԱՊԱՀՈՒԹՅՈՒՆԸ ԴՈՒՐՍ ԲԵՐԵԼ ՃԵՂԲՎԱԾՔԻՑ

Անասնապահական խորհանտեսությունները բավականաչափ միս, կաթնամթերքներ, բուրդ են տալիս պրոլետարական պետությանը: Իրանում և նրանց հիմնական խնդիրը: ԱՍԽՀ-ն անասնապահական խորհանտեսությունները 1933 թվականին ավելի լավ, քան 1932 թվականին, կատարել են պետությանն իրենց արտադրանքը հանձնելու պլանը: Այստեղ քիչ դեր չեն խաղացել քաղբաժինները, վորոնք խորհանտեսությունները կազմակերպչորեն-տնտեսապես ամրապնդելու գործում ձեռք են բերել մի շարք հաջողություններ: Այնուհանդերձ մի ամբողջ շարք խորհանտեսություններ դեռևս 100%-ով չեն վոր կատարել են իրենց ամենաառաջին խնդիրը՝ արտադրանքի հանձնման պետական պլանի կատարումը (որինակ, Շամախու խորհանտեսությունը 1933 թ. մսի հանձնման պլանը կատարել և 80%-ով, յուղին՝ 45% ու, և այլն):

Խորհանտեսությունների դրության ներքոհիշյալ գնահատականը, վորը տվել և ընկեր Ստալինը կուսակցու-

թյան 17-րդ համագումարում, ամբողջությամբ և լիովին ու նույնիսկ ավելի սրությամբ պետք է վերաբերի ԱՍԽՀ անասնապահական խորհանտեսություններին.

«Խորհանտեսությունների նկատմամբ պետք է ասել, վոր նրանք դեռևս իրենց խնդիրների բարձրության վրա չեն մնում: Յես հեռու յեմ այն բանից, վորպեսզի լերագնահատեմ մեր խորհանտեսությունների հեղափոխականացնող խոշոր նշանակությունը: Բայց յեթե համեմատենք պետության հսկայական ներդրումները խորհանտեսությունների գործում՝ խորհանտեսությունների աշխատանքի ներկայիս փաստական արդյունքների հետ, ապա խորհանտեսությունների նկատմամբ վոչ ձեռնտու անազին անհամապատասխանության կատարվի»:

Միանգամայն անթույլատրելի յե այն դրությունը, վոր մենք գլխաքանակի կրճատում ունենք նաև խորհանտեսություններում, ըստ վորում, այդ կրճատումն այստեղ կազմում է չափազանց մեծ տոկոս:

Ահա համապատասխան ազյուսակը, վորը ցույց է տալիս բոլոր սխտեմների խորհանտեսությունների գլխաքանակի ղինամիական:

Անասունների գլխաքանակը բոլոր սխտեմների խորհանտեսություններում (հազար գուխներով)

Անասունների տեսակները	1929 թ.	1930 թ.	1931 թ.	1932 թ.	1933 թ.
Ձիեր	—	0,05	1,8	3,1	3,0
Խոշոր յեղջերավոր անասուն	—	0,25	13,5	12,4	10,1
Վոչխարներ և այծեր . . .	»	34,6	86,3	108,9	69,2
Խոզեր	—	—	—	0,7	2,0

Այս աղյուսակը ցույց է տալիս, վոր պրոլետարական պետությունը 1931 և 1932 թ. թ. խորհանտեսությունները համարել է վոչ քիչ քանակություններ անասուններով բայց այդ խորհանտեսությունների ղեկավարների մի մասի անպատասխանատու և հանցագործ աշխատանքի շնորհիվ, անասունների, առանձնապես վոչխարների գլխաքանակը 1932 և 1933 թ. թ. ունեցել է զգալի անկում:

Խորհանտեսությունների աշխատանքի դրություն լրիվ բնութագրություն համար վերցնեք առանձնակի Ազմաստարեստի և Ովցեվոդարեստի խորհանտեսությունները:

Ովցեվոդարեստի տվյալներով 32-33 թ. թ. ընթացքում Ազմաստարեստի սիստեմում գլխաքանակի փոփոխություն հետեվյալ պատկերը ունենք.

	1932 թ.	1933 թ.
Ընդհանուր գլխաքանակը	67,894	43,026
Ծին	26,401	25,519
Մուտք դրսից	12,423	105
Ընդամենը՝	106,718	68,650
Մսի հանձնումը	28,125	15,450
Կորուստ	35,540	10,759
Տարվա վերջում մնում է	43,053	42,441

Գլխաքանակի այսպիսի ուժեղ կրճատումը, ինչպես յերեվում է վերևում բերված թվերից, տեղի յե ունեցել գլխավորապես կորուստների հետեվանքով, վորը 1932 թ. կազմել է 33,2⁰/₁₀₀, իսկ 1933 թ. 15,6%:

Ինչ է ներկայացնում իրենից այդ կորուստը: Ովցեվոդարեստի տված թվերի վերլուծությունը, վորոնք բնորոշում են խորհանտեսությունների վերաբերյալ կորուստները, խոսում են այն մասին, վոր կորուստների թվում ահագին տոկոս է կազմում անկումը: 1932 թ. Մինգեչաուրի խորհանտեսությունում սատակումը՝ կազմել է 17,616, մորթած՝ 2,158, կերվել են գայլերից՝ 770, գողացվել են՝ 6,534:

1933 թ. անկումը՝ 1,725, մորթուում՝ 3,379, կերվել են գայլերից՝ 374, տարերային դժբախտություններով՝ 65, գողացվել են՝ 471:

Նույնպիսի պատկեր ունենք նաև Ովցեվոդարեստի մյուս խորհանտեսությունների գծով: 1932 թվին «Կրասնի Սամուխ» խորհանտեսությունում կորուստը կազմել է 5.132, այդ թվում սատակումը՝ 2.535, «Բեյուք-Դուզ» խորհանտեսությունում՝ 3,403, այդ թվում սատակումը 2.714: 1933 թվին «Կրասնի Սամուխ» խորհանտեսությունում կորուստ 2.480, այդ թվում սատակումը 1,212, «Բեյուք-Դուզ» խորհանտեսությունում՝ 2.134, այդ թվում սատակում 1,846:

Ինչպես յերեվում է վերեվում բերված թվերից, Ովցեվոդարեստի խորհանտեսություններում ահագին տոկոս կազմող սատակումների հետ միատեղ, ունենք կորուստի այնպիսի հատվածներ, վորոնք աշխատանքի ճիշտ դրման դեպքում կարելի կլինի հասցնել զերոյի:

Ինչ է ներկայացնում իրենից, որինակ, գլխաքանակի մորթուումը, թեկուզ Մինգեչաուրի խորհանտեսությունում, վորը 1933 թ. կազմել է 3,379 գլուխ: Պարզ է, վոր այդ այսպես կոչված ստիպողական մորթուումը բացառիկ անտեսավարություն, կուլակային նենգությունների և անասունների ցաք ու ցրիվ տալու արդյունք է: Արդյոք կարելի յե թույլ տալ, վոր հետագայում ևս գոյություն ունենա կորուստի այնպիսի հորվածներ, ինչպիսին են գողությունը, մորթուումը, գայլերի գողությունը և այլն: Պարզ է, վոր այդ անհանդուրժելի յե: Դա անհանդուրժելի յե նրա համար, վոր այդ հորվածների գոյությունն արդյունք է անտեսավարության, գլխաքանակի պահպանման, ճիշտ խնամքի բացակայության և այլն:

Դրա հետ միասին, գործի ճիշտ կազմակերպման պայմաններում սատակումը նույնպես կարելի յե հասցնել միմյուրի: Վերցրեք սատակումը Ովցեվոդարեստի սիստեմում 1933 թ. ընթացքում: Նախնական տվյալների համաձայն այդ սատակումը տեղի յե ունեցել հյուսիսում:

թյունից 21⁰/₀, շնչառության որգանների հիվանդություններից 21%, պիրոպլազմոզայից 19%, վորովայնա-աղիքային հիվանդություններից 8⁰/₀:

Այսպիսով, կորուստների միջև 70% բացատրվում է խորանտեսությունների աշխատանքի անկարգավորությամբ, անասնաբուժական ոգնության, գլխաքանակի ճիշտ խնամքի բացակայությամբ:

Այդ փաստերը խոսում են, նախ և առաջ, այն մասին, վոր գլխաքանակի այդպիսի մեծ կրճատումը բացատրվում է այն վնասատար աշխատանքով, վորը ունեցել ենք և դեռ կա Ուլցեվորեստի սիստեմում: Նրանք խոսում են ապա խորանտեսությունների կուլակներով և հակախորհրդային տարրերով ուժեղ կեղտոտվածության մասին: Վերցնենք Մինգեչաուր խորհանտեսությունը: Ինչպիսի մարդիկ են աշխատել այնտեղ վորպես շեկավար աշխատողներ: Նախկին հայտնի կուլակ Չուբարը, վորն իր ժամանակին Հյուսիսային Կովկասում ունեցել է մինչև 10,000 գլուխ վոչխարի հոտ, 1932 թվին յեղել է Ֆերմայի վարիչը: Ծախմար Ասագովը (նախկին դոչի) յեղել է Ֆերմայի վարիչը: Լեոնային Ղարաբաղում հայտնի վոչխարաբույժ Յուզբաշեվը խորհանտեսությունում ապաստարան է գտել և աշխատել է վորպես վոչխարաբույժ: Պարզ է, վոր այդ կուլակային և բանդիտային տարրերը, խցկվելով խորհորնտեսության ամենավճռական պոստերը, վարել են ամեն տեսակի աշխատանքի վնաս սոցալիստական անասնապահության:

Գլխաքանակի կրճատումը Ուլցեվորեստի սիստեմում բացատրվում է, վերջապես, խորհորնտեսությունների և Ուլցեվորեստի ղեկավարների կողմից խորհանտեսությունների աշխատանքին ցույց տրվող կոնկրետ և գործառնական ղեկավարության բացակայությամբ, իրենց հանձնարարված գործի համար պատասխանատվության բացակայությամբ:

Վերցնենք դարձյալ Մինգեչաուրի խորհանտեսությունը: Խորհանտեսությունը գտնվում է յայլաղից 300-350 կիլոմետր տարածության վրա:

Ինչպիսի կոնկրետ ղեկավարություն կարող է լինել, յեթե խորհանտեսության ղեկավարները նստած են Մինգեչաուրում: Այդպիսի ղեկավարության հետեվանքով, յայլաղներում, վորտեղ գլխաքանակը մնում է միջև 6 ամիս, կատարվում են խայտառակություններ:

Յայլաղների հեռավորության պատճառով, հովիվները յերբեմն նստում են առանց հացի 10 որ, բացակայում է աշխատանքը հովիվներին հետ, չկան կարմիր անկյուններ, աշխատավարձում հավասարանք, հովիվներին հանդերձանքով ապահովելու անբավարարություն և այլն, վորը բնակաբար անդրադառնում է նրանց աշխատանքի վրա, և հովիվը կորցնում է ամեն մի շահագրգռվածություն հանդեպ իր աշխատանքի:

Այդ դեռ քիչ է, աշխատանքի վատ կազմակերպման հետեվանքով, հաճախ վոչ բոլոր վոչխարներն կթվում և յերբեմն չկթված են մնում վոչխարների մինչև 50⁰/₀-ը, վորն ազդում է վոչ միայն պետությանը պանիր հանձնելու վրա, այլ և վատ է անդրադառնում վոչխարի առողջության վրա:

Ֆերման անասնաբուժներով վատ է ճպահովված, իսկ շատ դեպքերում յեղած այդ անասնաբուժները, գործունյա ոգնության փոխարեն, զբաղվում են սատկումների ակտեր կազմելով:

Փարախները միանգամայն անպետք են: Ամառ ժամանակ, յերբ գլխաքանակը գտնվում է յայլաղներում, պահպանության բացակայության հետեվանքով, փարախները դես ու դեն են քաջջվում գյուղացիների կողմից:

Գառնանոցներում խոնավ է, մուժ և ցուրտ, վորի հետեվանքով տեղի յե ունենում մատղաշների հսկայական կորուստ և գլխաքանակի ցրտահարում:

Ավելի լավ պատկեր չեն ներկայացնում նաև Ազմասլտորեստի խորհանտեսությունները: Յեթե առ 1-ը հուն-

վարի 1932 թ. Ազմասլուտրեստի բոլոր խորհանտեսություններում խոշոր յեղջյուրավոր անասունները կազմել են 12,680, ապա առ 1 ը հունվարի 1934 թ. կա 5.965 գլուխ:

Այստեղ ել, ինչպես և Ազովցեվորտրեստի խորհանտեսություններում, գլխաքանակի կրճատումը տեղի յե ունեցել գլխավորապես մատղաշների կորուստի հաշվին:

Սատակումներն այստեղ հանդիսանում են կորուստի վճռական հատվածը:

Յեթե 1932 թ. ընդհանուր կորուստը կազմել է 3.036, ապա սատկումը կազմել է 2.615: 1933 թվին ընդհանուր կորուստը՝ 2.440, այդ թվում սատկումը՝ 1.661:

Դրա հետ միասին պետք է նշել, վոր յեթե Ուլցեվորտրեստի սիստեմում 1932 թ. համեմատությամբ կորուստի խիստ իջեցում ունենք (32,2⁰/₁₀-ից 15,5⁰/₁₀-ի), ապա Ազմասլուտրեստի սիստեմում գլխաքանակի կորուստը 1932 թ. շարունակում է մնալ գրեթե 1932 թ. մակարդակի վրա:

Ինչպես արդեն վերելվում ասված էր, Ազմասլուտրեստի խորհանտեսություններում կորուստը տեղի յե ունեցել գլխաքանակի հորթերի կորստյան հաշվին, վորը խորհանտեսությունների մեծամասության մեջ կազմում է ահագին տոկոս: Այսպես, որինակ, հորթերի կորուստը 1933 թվին կազմել է:

Շամախու խորհանտեսությունում	—	64,04%
Չերմոդիլի	»	56,55 ⁰ / ₁₀
Կուրբախալիլի	»	63,62 ⁰ / ₁₀
„Պորեդա սոցալիզմա“	»	49,0 ⁰ / ₁₀
Քուրդիստանի	»	44,51%
Լիսագորի	»	17,94 ⁰ / ₁₀

Ինչո՞վ բացատրել Մասլուտրեստի խորհանտեսությունների այս դրուժյունը:

Դրա պարզաբանման համար վերցնենք Շամախու խորհանտեսությունը, վորն իր դրուժյամբ և աշխատանքով շատ քիչ է տարբերվում Ազմասլուտրեստի մյուս խորհանտեսություններից:

ՄԻ ԽՈՐՀՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՂԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆԸ

Շամախու № 127 խորհանտեսությունը կազմակերպվել է 1931 թվականում: Հենց սկզբից խորհանտեսության համար յուրացվել էր խոշոր արդյունաբերական անասնապահության զարգացման համար անպետք տերրիտորիա (16,570 հեկտար), վորը բաղկացած էր մի քանի իրարից շատ հեռու տեղամասերից (Թաթարլի, Դուշչի, Դշլադի), վորոնք չունեյին հարմար ճանապարհներ, չեյին ապահովված ջրով, անբարենպաստ եյին կերի ամուր բազա կազմակերպելու համար և վարակված համաճարակային մալարիայով:

Խորհանտեսությունը յերեք տարվա իր գոյության ընթացքում զուրկ է յեղել անտեսական, կուսակցական և պրոֆեսիոնալ ուժեղ ղեկավարությունից, վորի պատճառով, նույնպես և նախկին գիրեկտորի՝ Զոլոտարեվսկու բացահայտ հանցագործ աշխատանքի հետեվանքով, խորհանտեսությունը մասնվել է քայքայման:

Անասունների գլխաքանակի քանակությամբ այդ խորհանտեսությունն Անդրկովկասի խոշորագույն խորհանտեսություններից մեկն է հանդիսանում, բայց այդ խորհանտեսությունը գլխարվորող կոմունիստների բոլշևիկյան զգոնության և խորհանտեսությունը սոցիալիստական անասնապահության որինակելի կետի վերածելու համար տարվելիք համառ պայքարի բացակայության հետեվանքով, դասակարգային թշնամին՝ ոգտվելով խորհանտեսության ղեկավարների հաշտվողական վերաբերմունքից խցկվել է խորհանտեսության մեջ և հասցրել է նրան քայքայման:

Բավական է նշել, որինակ, վոր մինչև 1932 թ. դեկտեմբերի 1 ը այդ խորհանտեսության մեջ խոշոր յեղջյուրավոր անասունների սատակումը կազմել է 2000 գլուխից ավելի, վորի հետեվանքով ներկայումս այդ խորհ-

տնտեսութեան մեջ անասունների գլխաքանակը կազմում է 1100 գլուխ:

Քաղբաժնի կազմակերպման շնորհիվ խորհրտնտեսութեան մեջ կան անվճելի հաջողութուններ, բայց դրա հետ միասին պետք է նշել, վոր տնտեսական ղեկավարութիւնը չի գտնվել և չի գտնվում իր դրութեան բարձրութեան վրա: Քաղբաժնի աշխատողները վատ չեն ձեռնամուխ յեղել բերքահավաքի, աշնանացանի պլանի կատարմանը, բայց բավականաչափ ուշադրութիւն չեն դարձրել անասնապահութեանը, դրա հետեւանքով ամենալավ ամիսներին՝ հունիս, հուլիս, ոգոստոս, տեղի յե ունեցել մատղաշների մասսայական սատակումը, վորը 1933 թ. կազմել է մոտ 75%: Բացի այդ, մինչև 1934 թվականի հունվար ամիսը, այսինքն՝ ամենացուրտ որերին, անասունների գլխաքանակը ապահովված չի յեղել անասունների բազաներով, վորի հետեւանքով № 1 ֆերմայում տեղի յե ունեցել մասսայական վիժումներ և կաթնակթման իջեցում, վորը հասել է մինչև 0,7—0,8 լիտրի:

Ազմասլոտրեստի վատ ղեկավարութեան շնորհիվ, չորս տարվա ընթացքում չի լուծվել խորհրտնտեսութեան տեղամասի և կենտրոնական ագարակի հարցը, դրա համար էլ խորհրտնտեսութեան յուրաքանչյուր նոր դիրեկտորը կապիտալ շինարարութիւն է սկսել այս կամ այն տեղամասում, նոր դիրեկտորն սկսել է մի ուրիշ վայրում և մի շարք դիրեկտորների. «աշխատանքի» հետեւանքով, Ղուշչի գյուղից սկսած մինչև Թաթարլի՝ մի քանի անասնալին բազաների շինարարութիւն է սկսել, վորոնց մի մասը թողվել է անավարտ:

Վերջապես, այս տարի մոտ մեկ միլիոն ուլերի յե ծախսվում Թաթարլիում յերեք անասնային բազայի կառուցման համար, վորոնք Ազմասլոտրեստի վորոշմամբ պետք է տրվեն վորևէ մեկին, քանի վոր խորհրտնտեսութեան համար վերջնական վայր է վորոշված Ղշաղը, վորը Թաթարլից 30-35 կիլոմետրի վրա յե: Պետական մի-

ջոցների այսինքն չարաշահութեան հետեւանքով, խորհրտնտեսութիւնը մինչև հիմա յել չունի վոշ մի վայելուչ բնակելի շինութիւն, աշխատողներն ապրում են սոսկալի պայմաներում, իրենց՝ ֆերմայի աշխատողների շինած հյուղերում:

Բացի այդ, խորհրտնտեսութիւնը սիստեմատիկաբար չի կատարում իր պարտավորութիւնները պետութեան առաջ: Անցյալ տարվա կաթնամթերքների պլանը կատարել է միայն միջին հաշվով 50%, այն ժամանակ, յերբ լիովին հնարավորութիւն կար վոշ միայն կատարելու, այլ և գերակատարելու համար:

Այս բոլորն այն բանի հետեւանքն է, վոր խորհրտնտեսութեան ղեկավարութիւնը բոլշեփիկյան պայքար չի ծավալել անասնապահութեան տեխնիկային տիրապետելու համար: Փոխանակ անասնապահութեան յուրաքանչյուր մասնաբաժանութեան մեջ ներսուզվելու, զբաղվել են ընդհանուր հարցերով:

Դասակարգային թշնամու դեմ բավարար պայքար չի տարվում: Անասնապահական ֆերմաներում, աշխատանքի ամենապատասխանատու տեղամասերը կեղտոտված են խորթ, հակախորհրդային տարրերով: Կոմունիստներ Թավակալովն ու Ալիյեվը, վոխանակ անասունների լավազույն խնամքի և պահպանման համար պայքար ծավալելու, իրենք են քայքայում ֆերման: Նրանց հովանավորութեան տակ խորհրտնտեսութեան մեջ վորպէս բրիգադիւրներ աշխատում են կուլակային տարրերը (Գրչադուևով, Զուլլաբեկ, Սանատ Զերբալիևի և ուրիշները):

Անասնապահ աշխատողների աշխատավարձի մեջ լիաշատար հավասարանք է: № 2 ֆերմայի վորձը, վորը կաթնատվութեան 1,5 մինչև 3 լիտր է բարձրացում, ձեռք է բերել և կրճատել մատղաշների սատակումը, գործարքի արմատացման հիման վրա—չի տեղափոխվում մյուս ֆերմաները:

Պարզ է, վոր յեթէ կոմունիստների ակտիվութիւնը չբարձրացվի՝ բոլոր այդ թերութիւնները վճռականորեն

ուղղելու համար, վոչ մի բարելավման մասին չի կարելի մտածել: Շամախու խորհանտեսութեան Գաղբաժինը, վորը քիչ բան չի արել խորհանտեսութեանը կազմակերպչա-տնտեսապես ամրապնդելու գործում, պետք է 1934 թվին խորհանտեսութեանը վերջնականապես դուրս բերի ձեխք-վածքից, նրան Շամախու շրջանում անասնապահութեան վերելքի համար հենակետ դարձնելով:

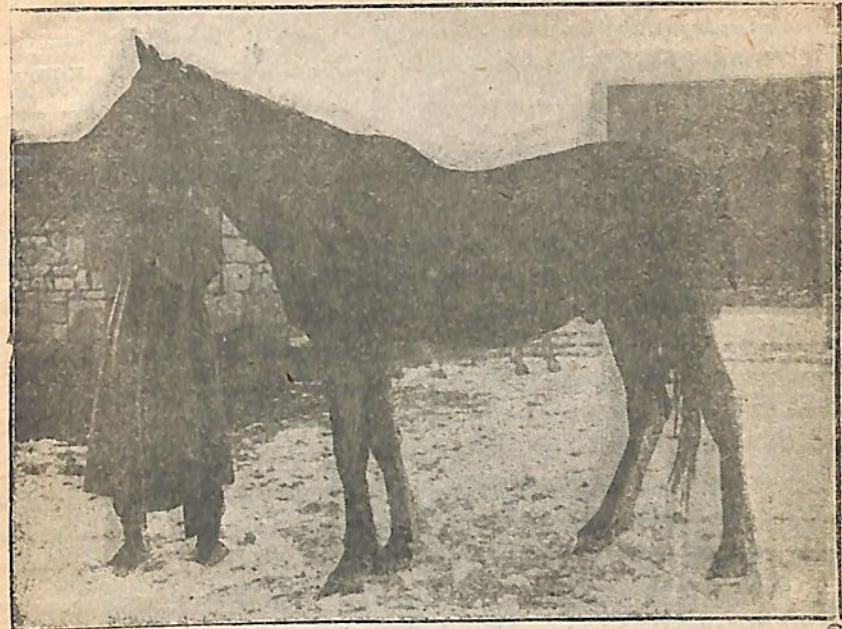
ԲՈՒՇԵՎԻԿՅԱՆ ՈՒՇԱԿՐՈՒԹՅՈՒՆ ԶԻՈՒՆ

Անասնապահական ֆրոնտում ամենակարեւոր տեղա-մասերից մեկն է հանդիսանում ձիու գլխաքանակի տեղամասը:

Գյուղատնտեսութեան մեքենայացումը վոչ մի կերպ չի հակառակ ձիու գլխաքանակի պահպանման և զարգացման խնդրին: Նույնիսկ լավ մեքենայացված տնտեսութեան մեջ ել՝ բոլոր մանր տնտեսական աշխատանքները պետք է կատարվեն ձիերով, յեզներով և ուղտերով: Պետք է մինչև վերջ մերկացնել այս կամ այնտեղ մուտք գործող հակահեղափոխական, վնասարարական այն „տեսութեանը“, թե ձին արդեն պետք չէ, թե հասել է ժամանակը համատարած մեքենայացման:

Ձին պետք է նաև Կարմիր Բանակի համար: Ընկ Վորոշիլովը 17-րդ համագումարում ունեցած իր յելույթում շատ սուր դրեց ձիու հարցը: Ձիու նշանակութեանը հրահայական է Կարմիր Բանակի համար: „Յեվ հիմա,—ասել է ընկ. Վորոշիլովը,— և ապագայում մեր բանակը մեծ քանակութեամբ ձի չէ պահանջում, ըստ վարում լավ ձի, ձի, վորը լիովին համապատասխանի մեր զինված ուժերի զարգացման այն մակարդակին, վորի վրա գտնվում ենք մենք ներկա մղմենտում“:

Փաստերը խոսում են այն մասին, վոր Հոգժողկոմատի և տեղական շողային ու կուսակցական-խորհրդային կազմակերպութեանը կողմից մինչև հիմա յեւ ձիաբուծու-

Անգլիական ցեղի արսալրոյ

թեան գործին նույնպես չի յեղել անհրաժեշտ դեկավարութեանը:

Կուսակցութեան և կառավարութեան ղիրեկտիվները՝ ձիու գլխաքանակի զարգացման և պահպանման վերաբերյալ, անց են կացված միանգամայն անբավարար կերպով: Ամենից առաջ բացակայում է կոնտրոլն ու ամենորոյս հսկողութեանը՝ ձիերի ճիշտ ոգտագործման և հարկ յեղած խնամքի համար: Ձիու գլխաքանակն անբավարար չափով է ապահովվում կերով, վատ անասնաբուժական և գոտտեխնիկական սպասարկում է ստանում, տեղ ունի ձիերի սատակում և ուժեղ հյուժվածութեան, տարածվել

են զանազան հիվանդութիւններ (առանձնապէս խորհունտեսուութիւններում և ձիա-ապրանքային ֆերմաներում):

Դեպի ձիերն այդպիսի անպատասխանատու վերաբերմունքի հետևանքով, սատակումները չեն քչանում, այլ շատնում են:

Այսպէս, որինակ, Գիլի ձիաբուծական խորհունտեսութիւնում 1932 թ. ստակել է 145 ձի, իսկ 1933 թվին՝ 132-ը: "Դաշուղ" խորհունտեսութիւնում 32 թվին ստակել է 624-ը: Բազմի տրանսպորտային կազմակերպութիւններում 32 թվին ստակել է 1088 ձի կամ 220% -ը:

Այդ թվերը խոսում են բացառիկ անսնտեսափարութեան առկայութեան մասին՝ ձիաբուծական խորհունտեսութիւններում և տրանսպորտային կազմակերպութիւններում:

Սատակումների այդպիսի զգալի տոկոսը բացատրվում է խորհունտեսութիւնների՝ խորթ, հակախորհրդային և կուլակային տարրերով կեղտոտվածութեամբ:

Բանգյուղտեսչութեան բրիգադի կատարած ստուգումը Գիլի և Դաշուղի ձիա-խորհունտեսութիւններում ցույց է ավել նրանց կազմակերպչա-անտեսական դրութեան ծայրահեղ անբավարարութիւնը:

Սատակումների զգալի տոկոսը բացատրվում է զանազան հիվանդութիւնների առկայութեամբ (պիրեսպլազմոզա, մենենգիտա—նման հիվանդութիւններ, թոքերի բորբոքում և այլն), վորը բացատրվում է վետերինարա-պրոֆիլակտիկ սպասարկման ճիշտ դրման և գլխաքանակի պահպանման սլաշած կազմակերպման նկատմամբ անհրաժեշտ միջոցների անբավարարութեամբ, իսկ յերբեմն ել դրա բացակայութեամբ, առանձնապէս ձիա-խորհունտեսութիւններում, վորտեղ ձիերի յերամակներն ամբողջ որը մնում են արոտատեղերում: Այդպիսի դրութիւնը Հողժողովմատի և խորհունտեսութիւնների ղեկավարներին պարտավորեցնում է, մինչև մասսայական բեղմնավորման սկիզբը, անցկացնել անհրաժեշտ գիազնոստիկական հետազոտումը և հիմնական պրոֆիլակտիկական միջոցառումները զամբիկների յե-

րամակների առողջացման համար և ստուգել արտադրողների կազմն ու վորակը, թողնելով բեղմնավորման միայն այնպիսիները, վորոնք անպայման առողջ են և սլտանի վերաբրտադրման համար:

Կոլանտեսութիւնների ձիաբուծական ապրանքային ֆերմաներում ձիու գլխաքանակի աճեցման գործը նույնպէս լավ չէ: Հողժողովմատի տվյալներով առ 1-ը հունվարի 1933 թ. յեղել են 45 ձիա-ապրանքային կոլանտեսային ֆերմաներ՝ 2,677 ձի ընդհանուր գլխաքանակով, այդ թվում 1,605 գլուխ զամբիկներ: Առ 1-ը հունվարի

Լեհիճի անվան կոլտեստոյան ձիապահ Աբդուլ Սուլեյման ողի: Աշխատավոր անատունների խնամքի լավագույն հարկածային:

1934 թ. գոյութիւն ունեն 58 ձիա-ապրանքային ֆերմաներ 3,134 ընդհանուր գլխաքանակով, այդ թվում զամբիկներ 1,680: Սակայն, յեթե ուշադրութեան առնենք այն, վոր 1933 թ. ընթացքում կազմակերպվել են 14 նոր ձիաբուծական ապրանքային ֆերմաներ 939 ձի գլխաքանակով, ապա 1933 թ. ֆերմաների և նրանց մեջ ձիերի գլխաքանակի ընդհանուր բացարձակ աճման հետ միատեղ, մենք ունենք վաղուց գոյութիւն ունեցող շատ ձիաբուծական ապրանքային ֆերմաների անկում (Շամխորի, Վերգյազուղի, Դաստաֆյուրի և այլ շրջանները) և նրանցում գոյութիւն ունեցող ձիերի ընդհանուր գլխաքանակի պակասում 482-ով, չհաշվելով 1933 թվականին ձիեր, վորոնք Հողժողովմատի տվյալ-

ներով կազմում են 576 գլուխ: Ինչո՞վ բացատրել ձիերի գլխաքանակի այսպիսի դրուժյունը: Բացի կուլակուլթյան կուրանտեսությունների զեմ մզած կատարի պայքարից ու խորհանտեսությունները դասակարգային-թշնամի տարրերով աղտոտված լինելը, զա բացատրվում է նաև հողային որգանների ու խորհանտեսությունների ղեկավարների թույլ ղեկավարությամբ, վորոնք հասցրել են ծայրահեղ անկարգ ու սարքության և ձմեռային ու ամառային արոտատեղիներով, կերով անապահովվածության, անասնաբուժական բուժարանների, իգույատորների, կարանտինային շինությունների բացակայությամբ, սարքավորված ախոռների, ծածկույթների և այլնի բացակայությամբ:

Յերամակապահ ախոռապան կազրերի անապահովվածության և աշխատանքի կազմակերպման կատարյալ անբավարարության պատճառով, ձիերի գլխաքանակն ըստ հարկին չի սպասարկվում, վատ է պահպանվում: Դադարի շրջանի «կրինիցկի» կուրանտեսության մեջ 33 թ. սատկել է 44 ձի կամ 23³/₀-ը, «Շուրս» կուրանտեսության մեջ կոտորվել է 27,8¹/₀ է, «Իրլիկ» կուրանտեսության մեջ կոտորվել է 21,8%-ը և այլն:

Պետք է յենթադրել, վոր Հողժողկոմատի ձիաբուժական վարչությունը դասակարգային-թշնամի տարրերից մաքրելու համար ձեռք առնված միջոցներից հետո, Գիլի ձիա-խորհանտեսության կազմակերպված Գաղբաժնի յենուադուն աշխատանքներից հետո, ղեպի այդ խնդիրը բոլոր կազմակերպությունների և կուրանտեսականների լայն մասսաների ուշադրությունը գրավելուց հետո, — պայմաններ կտեղծվեն ձիաբուժական գործը ձեղբվածքից դուրս բերելու համար:

ԱԳՐԲԵՋԱՆԻ ԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐԴՈՒԹՅԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐՆ ԱՆԱՆԱՊԱՅՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՄՄԱԾ ՊԱՅԳԱՐՈՒՄ

Ընկ. Ստալինը կուսակցության 17-րդ համագումարում անասնապահության պրոբլեմն ամենալայն կերպով դրեց ամբողջ կուսակցության առաջ: «Անասնապահության գործը, — ասաց ընկ. Ստալինը, — պետք է իրենց ձեռքը վերցրեն ամբողջ կուսակցությունը, մեր բոլոր աշխատողները, կուսակցականներն ու անկուսակցականները, նկատի ունենալով, վոր անասնապահության պրոբլեմն այժմ հանդիսանում է նույնպիսի առաջնակարգ պրոբլեմ, ինչպիսին էր յերեկ արդեն հաջողությամբ լուծված հացահատիկային պրոբլեմը»: Ինչ է նշանակում այդ: Արդյոք նշանակում է այդ, թե այն աշխատողները, վորոնց հանձնարարված է անասնապահության գործը, չպետք է զբաղվեն կամ ծայրահեղ ղեպրում ավելի քիչ չափով պետք է զբաղվեն անասնապահության հարցերով: Պարզ է, վոր չի նշանակում:

«Ամբողջ կուսակցությունը ղնում, — ասաց ընկեր Կիրովը 17-րդ համագումարում ունեցած իր յերույթում, — և ընդհուպ պայքարում է անասնապահական տնտեսության հարցերի լուծման համար, բայց առաջին հերթին այդ նշանակում է, վոր Հողժողկոմատի կազմակերպությունները ներքեվից վերև պետք է արմատապես բարելավեն իրենց աշխատանքի և ղեկավարության պրակտիկան: Առանց զբանվոչինչ չի դուրս գա»: Այսպիսով, խնդիրը կայանում է նրանում, վորպեսզի արմատապես բարելավել հողային որգանների աշխատանքը, բարձրացնել սոցիալիստական անասնապահության գործով զբաղվող կազմակերպությունների պատասխանատվությունը:

ԱՍԽՀ Հողփողկոմասը չը կարողացավ լուծել
անասնապահության բարձրացման խնդիրը

Վերջին յերկու տարվա ընթացքում հաջողութեամբ
լուծելով ԱՍԽՀ-ը Միութեան յերկրորդ բամբակային բա-
զայի վերածելու խնդիրը, անասնապահութեան զարգաց-
ման հարցը պարզապէս անքաթող եր արված և վորի հե-
տևանքով մենք անասնապահութեան անկում ունենք ամ-
բողջ Անգրկովկասում, այդ թվում և ԱՍԽՀ-ում: Դրա
պատճառները, բացի վերակառուցման շրջանի մսխումնե-
րից և մենատնտես գյուղացիական անտեսութեանները
նոր կոլտնտեսական ռելսերի վրա փոխադրելուց, նույն-
պէս անվիճելիորեն յեղել և շրջանային կուսակազմակեր-
պութեանները կողմից այդ գործի նկատմամբ հայտնա-
բերված թույլ ուշադրութեանը և առանձնապէս հողային
որգանների թույլ աշխատանքը, վորոնք անասնապահու-
թեան անկման գործում կրում են պատասխանատուութեան
զգալի մասը: Վերակազմակերպչական շրջանի մսխումնե-
րը, հողային որգանների բոլշեվիկյան գործունեութեան
դեպքում, մեծ չափերով կարելի կլիներ կրճատել: Որինակ,
անասունները հարկադրաբար հանրայնացնելու փաստերի
ավելի իր ժամանակին և վճռական նախազգուշացումով
կոլտնտեսային ապրանքային-անասնապահական ֆերմանե-
րում և անասնապահական խորհանտեսութեաններում գոր-
ծի լավ կազմակերպումով: Բայց, այդ չի արվել և դասա-
կարգային-թշնամի տարրերը այդ տեղամասում լայնորեն
փաստարարական գործունեութուն ծավալելու հնարավո-
րութեան են ստացել:

Դրա համար ել, խոսելով գյուղատնտեսութեան անաս-
նապահական ճյուղի ներկա դրութեան մասին, չի կարելի
չասել հողային որգանների աշխատանքի մասին, վորոնց
վատ աշխատանքն ուժեղ կերպով անդրադարձել և անաս-
նապահութեան գրութեան վրա: «Կարելի յե կարծել,—ա-
սել և ընկ. Սաալինը,—թե մեր հողային կազմակերպու-
թեանները տենդային գործունեութեան են հայտնաբե-

րում անասնապահութեան ճգնաժամը վերացնելու համար,
թե նրանք ահազանդում են, աշխատողներ են մոբիլիզա-
ցիայի յենթարկում և գրոհի վերցնում անասնապահու-
թեան պրոբլեմը: Դժբախտաբար նման բան տեղի չի ու-
նեցել և չի ունենում»: Դեռ ավելին, հողային կազմա-
կերպութեաններն այդ կարելիորագույն հարցում բոլշեվի-
կյան գգնութեան բացակայութեան են հայտնաբերել:
«Նրանք վոչ միայն անասնապահութեան: ծանր դրութեան
առթիվ ահազանգ չեն բարձրացնում, այլ ընդհակառակը
ջանում են սվաղել հարցը, իսկ յերբեմն նույնիսկ իրենց
գեկուցումներում փորձում են ծածկել անասնապահութեան
իրական դրութեանը յերկրի հասարակական կարծիքից,
վոր բոլորովին անթույլատրելի յե բոլշեվիկները հա-
մար» (Սաալին):

Առաջնորդի այդ խոսքերը լիովին և ամբողջութեամբ
վերաբերվում են նաև ԱՍԽՀ Հողփողկոմատին և նրա ան-
ասնապահական միութեաններին:

Ընկ. Կուղրյալցեվն Ադրկոմկուսի (բ) 12-րդ համա-
գումարում ունեցած իր յելույթում ուղղակի նշել և, վոր
Ադրբեջանի Հողփողկոմատը գլուխ չի հանել անասնապա-
հութեան բարձրացման խնդրի հետ:

Հողփողկոմատի՝ անասնապահութեան գործի ղեկավա-
րութեան թուլութեանը կայանում և նրանում, վոր հան-
րապետական անասնապահական միութեանները և Ձիա-
բուժական Վարչութեան ապարատներն ուժեղ կերպով աղ-
տոտված են յեղել դասակարգային-թշնամի տարրերով:
Անասնապահական միավորութեաններում իրենց ապաստա-
րանն են գտել այնպիսի մարդիկ, ինչպիսին որինակ՝ նախ-
կին իշխանը Ուցմիլեվը, նախկին կալվածատեր Ատափու-
խին Ա., նախկին իշխան Տուգանովը, նախկին առևտրական
Մագերամովը, տերտերի վորդի՝ Մակարովը և ուրիշները,—
ահա աշխատողներ, վորոնք տնորինում եյին Հողփողկոմա-
տի կարելիորագույն տեղամասերում:

Պարզ բան է, վոր այդ մարդիկ աշխատում եյին ամեն կերպ մեասել սոցիալիստական անասնապահութեան գործին Ազրբեջանում: Վոչ այլ ինչով, յեթե վոչ Հոգժողկոմատի ղեկավարների քաղաքական կարճատեսութեամբ կարելի բացատրել այն փաստը, վոր մի քանի տարիների ընթացքում հանդուրժել են այդ մարդկանց Հոգժողկոմատի ապարատում:

Ապա Հոգժողկոմատում խորապես արմատացել է ղեկավարութեան գրասենյակային-բյուրոկրատական մեթոդը, յեղել է բացահայտ կտրվածութիւն կոլանտեսական շինարարութեան կենդանի, անմիջական պրակտիկայից: «Եթե Հոգժողկոմատում, — ասել է ընկ. Կազանովիչը, — կազմակերպչական հարցերը, կատարման ստուգումը և գործառնութիւնը չմնային անուշադրութեան մատնված, յեթե այնտեղ չգրավվեյին «ընդհանուր դիրեկտիվներ» գրելով և ընդհանուր ղեկարացիաներ կազմելով, մենք, հավանորեն, կունենայինք ավելի քիչ թերութիւններ և հարկադրված չեյինք լինի համագումարում այսպիսի սրութեամբ խոսել Հոգժողկոմատի մասին, ինչ այդ հարկ է լինում անել հիմա»:

Այստեղից հետեւում է, վոր, վարպետի Հոգժողկոմատն անասնապահական տեղամասը ապահովի բոլշեվիկյան ղեկավարութեամբ, պետք է անասնապահութեան վարչութիւնն ամբողջի բոլշեվիկյան ստուգված կազրերով՝ գործի մարդկանցով և խորհրդային իշխանութեանը նվիրված մասնագետներով, դուրս քշելով խորթ տարրերին և անուղղելի բյուրոկրատներին ու կանցելյարիստներին:

Դրա հետ միասին, առանց դանդաղելու անհրաժեշտ է վերակառուցել իր ղեկավարութեան մեթոդները՝ Համկոմկուսի(բ) 17-րդ համագումարի վորոշումների հիման վրա, նրան դարձնելով կոնկրետ-գործառնական, զբաղվելով յուրաքանչյուր շրջանով, յուրաքանչյուր ֆերմայով առանձին, սիստեմատիկաբար կազմակերպվելով կատարման ստուգումը:

Շրջանների կուտեկավարութեան հետագա ամրապնդման խնդիրը

Յերկրորդ կարեւորագույն ձեռնարկումը հանդիսանում է անասնապահական շրջանների շրջանային կուտեկավարակերպութիւնների հետագա ամրապնդումը և բոլոր շրջանային կուտեկավարակերպութիւնների ուշադրութիւնը անասնապահութեան վերելքի գործին հրավիրելը:

Վերջին ժամանակներս Ազրկոմկուսի (բ) կենտկոմի կողմից ձեռք են առնված մի շարք միջոցներ անասնապահական շրջանների կուտեկցական շրջկոմներն ամրապնդելու համապատասխան կազրերով:

Բացի Ազրկոմկուսի (բ) շրջկոմների ապարատների ամրապնդումից, շրջանների կուտեկավարակերպութիւնները խոշոր աշխատանք են կատարել կուտեկցական ստորին աշխատողների պատրաստման և վերապատրաստման գործում: Կոլանտեսական բլիշների մինչև 200 քարտուղարներ անց են կացված կոլանտեսական բլիշների քարտուղարների կարճատե կուրսերով: Բոլոր անասնապահական շրջաններում, բացառութեամբ Ղոնադքենդից, Գելբաշարից, ամառը կազմակերպված են յեղել կոլանտեսութիւնների նախագահների կուրսեր: Դրա հետ միասին, հատկապես այս տարի, կիրառվել են ստորին կուտեկտիվի կուրսերի կազմակերպումները և այլն:

Սակայն այդ դեռ բացահայտորեն բավական չէ: Այսօրվա խնդիրը կայանում է նրանում, վորպետի շրջանային կուտեկցական կազմակերպութիւնները պատրաստված բոլշեվիկյան կազրերով ել ավելի ամրապնդելով, արմատապես փոխել և ել ավելի կոնկրետացնել անասնապահութեան ղեկավարութեան գործը:

Այստեղ մեծ դերը պատկանում է Գաղբաժիններին: ՄՏ կայանների Գաղբաժինները 1933 թվին՝ կոլանտեսութիւնները կազմակերպչորեն-ստեսապես ամրապնդե-

լու և բամբակի համար տարված հաջող պայքարի գործում՝ հանդիսացել են վճռական միջոցներից մեկը:

Քաղբաժինները տիրապետել են բամբակին, յուրացրել բամբակային տարվա բոլոր ետապները: Անասնապահության պրոբլեմի լուծման առաջնակարգությունը բոլոր քաղբաժինների առաջ խնդիր է դնում տիրապետել անասնապահությանը, փոխադրել իր փորձը, իր աշխատանքի բոլշեվիկյան ստիլը նաև անասնապահության տեղամասի վրա: Դրա մասին է խոսել ԽՍՀՄ-ն Հողօրոգիկոմատի քաղվարչություն պետ ընկ. Կրինիցկին.

„Անկասկած է, վոր անասնապահության հարցերը մեքենա-տրակտորային կայանների, ՄՏ կայանների դիրեկցիաների և քաղբաժինների համար պետք է կարեվորագույն հարցեր դառնան: Սակայն, դեռևս վոչ բոլոր քաղբաժիններն են ձեռնամուկս յեղել անասնապահության զարգացման համար զոտեխնիկային տիրապետելը՝ դա մի խընդիր է, վորի համար քաղբաժինները նոր, նոր են սկսում պայքարել:“

Կուսակցական կազմակերպությունների կարեվորագույն խնդիրներից մեկը տեխնիկային տիրապետելու համար, անասունների որինակելի խնամքի դրման համար կոլտնտեսականների մոբլիզացիայի յենթարկելն է:

Մրանում լրիվ չափերով պետք է վերամշակվեն և ոգտագործվեն Բագվի ամենահարուստ փորձը՝ նավթային տեխնիկային տիրապետելու համար մղած պայքարում և Միլոթյան առաջավոր մարզերի փորձը՝ ագրոտեխնիկային տիրապետելու համար մղած պայքարում:

Որինակի համար, պետք է լայնորեն կիրառվեն այնպիսի ստուգված ձեվերը, ինչպիսին է զոտեխնոլոգիաները, ընդհանուր ողակային տեսչությունները՝ անասնապահության վորակի համար, զոտնարյաղները՝ անասնապահական տնտեսության զանազան կամպանիաներն անցկացնելու ժամանակ (բեղմնավորման, խոճկարածնություն կամպանիաները և այլն), 1934 թվականի համար պետք

է սահմանել զոտեխնիկոմում, ձեռք բերելով նրա անպայմանորեն կիրառումը:

Կուսակցություն 17-րդ համագումարում ընկ. Ստալինն իր գեկուցման մեջ նշել է աշխատանքի սխտեմի վերակառուցման անհրաժեշտությունը՝ կատարման ամենախիստ ստուգման վոգով: Ընկ. Ստալինի այդ ցուցումները՝ անասնապահության բնագավառում կուսակցական կազմակերպությունների աշխատանքում հիմնական ղեկավարող դրույթը պետք է հանդիսանա, վորովհետև առանց բարձրացնելու կոմունիստների և մարզկանց պատասխանատվություն իրենց հանձնարարված գործի նկատմամբ, չի կարելի մտածել անասնապահության պրոբլեմի լուծման մասին:

Կուսակցական կազմակերպությունները, ինչպես մատնանշում է ընկ. Ստալինը, չպետք է միայն հույս դնեն հողային որգանների վրա, այլ պետք է իրենց ձեռքը վերցնեն անասնապահական տնտեսության ղեկավարությունը վոչ միայն ֆերմայում, այլ և բրիգադում, այլ և կովանոցում, խողանոցում, պետք է ունենալ կուսակցական և կոմյերիտական աչք: Հմտորեն դասավորել կուսակցական և կոմյերիտական ուժերը և նրանցով ոպերատիվ ղեկավարել:

Ավելի մեծ ուսադուրյուն անասնապահական կարբերին

Անասնապահության հարցերը լուծվում են վոչ թե գրասենյակներում, այլ ֆերմայում, կովանոցում, անասնաբակերում և այլն: Այստեղից հետեվում է, վոր այդ կարեվորագույն խնդրի կատարման համար ամենից առաջ անհրաժեշտ է լուրջ ուշադրություն դարձնել անասնապահական կադրերին, վորովհետև բոլոր այս խնդիրները կարող կլինեն լուծել միայն այն դեպքում, յերբ մենք կկարողանանք անասնապահական խորհրտնտեսությունները, կոլտնտեսային ապրանքային ֆերմաները և այլն ապահովել պատրաստված կադրերով:

Մենք պետք է մշտական կազրեր ստեղծենք անասնաբաղում և հորթանոցում, կազրեր, վորոնք պետք է յուրացնեն իրենց գործի տեխնիկան: Պետք է, ինչքան հնարավոր է, արագ կերպով, վերացնել կազրերի գոյութիւնն ունեցող հոսունութիւնը՝ ինչպէս խորհրտեստութիւններում, այնպէս ել անասնապահական սպրանքային ֆերմաներում:

Մի շարք խորհրտեստութիւններում և անասնապահական շրջաններում դեպի հովիվները խայտառակ վերաբերմունքը պետք է անհապաղ վերացնել: Միայն դեպի հովիվները, դեպի անասնապահական ստորին կազրերը ամենատաղիւր վերաբերմունք ցուցադրելով է, վոր մենք կը կարողանանք ստեղծել մշտական կազրեր, վորոնք վճռական դեր պետք է խաղան անասնապահութեան վերելքի գործում Ազրբեջանում:

Մենք քիչ մարդիկ չունենք, վորոնց աշխատանքը կարող է որինակ ծառայել անասնապահութեան աշխատողներին:

Այսպէս որինակ, «Պրավդա» կոլտնտեսութեան խոզաբուծական սպրանքային ֆերմայի վարիչ ընկ. Ակոպուր՝ աշխատանքի ճիշտ կազմակերպման և ուժերի ճիշտ դասավորման շնորհիւ, իր հոտի վորակի բարելավման սպարիզում ձեռք է բերել խոզերի մայրակազմի 100% մետիզացիան անգլիական սպիտակ ցեղով և ստացել է յուրաքանչյուր մայր-խոզից 8 խոճկորի գործունակ աճում: Բոլորը կենդանի յեն և պահպանված:

«Կրլ Յուլդուղ» կոլտնտեսութեան վոչխարաբուծական սպրանքային ֆերմայի վարիչ ընկ. Գյուլ Հուսեյնովը 300 մաքիներից ստացել է 308 գառներ, վորոնք նույնպէս լիովին պահպանված են:

Խոշոր յեղչուրավոր անասունների հովիվ ընկ. Աբասովը «Կրլ Որդու» կոլտնտեսութեան մեջ 58 կովից ստացել է 56 հորթ, նրանց պահել է լրիւ և կովերի կաթնատրվութիւնը 1933 թ. 400 լիտրից հասցրել է 600 լիտրի 1934 թ.:

Ի. Լ. Ղ. Լյուլաբաղ գյուղի կոլտնտեսութեան կաթնատրանքային ֆերմայի բրիգադիր ընկ. Իշխան Սարգսյանը կոլտնտեսական անասնապահութեան իրոտովյանը, բնական կերավայրերի ռացիոնալ ոգտագործման, դրանց խնամքի համար ազրոտեխնիկական կանոնների կիրառման, արոտատեղերի հավասարաչափ արածեցման և անասունների ճիշտ հերթականութեամբ արածացնելու շնորհիւ, ձեռք է բերել անասունների կաթնատրվութեան բարձրացում և նրանց գերութեան ու առողջութեան լավ դրութիւն:

Խնդիրը կայանում է նրանում, վոր հայտնաբերվեն իրոտովյան-անասնապահները, նրանց վորձը հաղորդվի մյուս աշխատողներին, առանձնապէս հետմացող ֆերմաներին և կոլտնտեսութիւններին, ամեն կերպ քաջալերով ազնիւ և բարեխիղճ վերաբերմունքը՝ դեպի սոցիալիստական անասնապահութիւնը:

Կարնա-սպրանքային ֆերմայի լավագույն հարվածային Պալա Իսկենդար դզի

Տնտեսութեան անասնապահական ճյուղում ամենալավ կիրառում կարող է գտնել կանանց և պատանիների աշխատանքը, առանձնապէս մատղաշների աճեցման գործում, կաթնատու անասունների սպասարկման, կաթնամթերքների վերամշակման և այլն գործերում: Անասնապահական արտադրութեան մեջ կանանց ներգրավելն ԱՍԽՆ-ն պայմաններում ստանում է տնտեսական և քաղաքական բացառիկ նշանակութիւն:

Անասնապահութեան վերելքը միջին անասնապահ հրամանատարական կազմի մեծ թիվ է պահանջում: Իսկ նրանց հետ գործն աշխատես է, վոր հոտի քանակական զբոսայգի վերականգնելու հարկը 124 անասնաբուժ (ուսնենք միայն 54-ը), 41 անասնաբուժակ (ուսնենք 119-ը), զոոկադրեր 96 (ուսնենք միայն 63-ը):

Կադրերի բացակայությունը գործը կուրիոզի յե հասցնում յերբ անասնաբուժի պարտականությունները կատարում են թերապատրաստված մարզիկ, որինակ, Շամխորի յուղ-խորհանտեսություն մեջ բժշկի պարտականությունները կատարողը՝ այն հարցին, թե յերբ կծնի այս կովը, — պատասխանել է, — յերկու որից հետո: Նրա կողքին կանգնած կթող-կինը հայտնել է, վոր նա արդեն հորթ ծրնել է, և ցույց է տվել հորթը: Կամ վերցնենք ուրիշ որինակ. Մասլոտրեստի բժիշկ անասնապահ Սամեդովը բեղնավորում է կատարել 8 կովերի, վորոնք գտնվում էին հորթածնություն նախորդակին:

Այս փաստերը խոսում են այն մասին, վոր գործն անբարեհաջող է նաև յեղած կադրերի հետ: Վտարելով այդպիսի կեղծ-մասնագետներին պետք է միևնույն ժամանակ ուշադիր վերաբերվել դեպի յեղած, գործն իսկապես իմացող կադրերը և լրջորեն զբաղվել մասնագետների նոր լրացումներ պատրաստելու գործով: Անասնապահության ստորին վճռական ողակների մասնագետների նկատմամբ ունեցած կարիքները մասամբ բավարարել է պետք նրանց գրասենյակներից, տրեստներից և ժողովմասներից տեղերն ուղարկելու հաշվին:

Ընկ. Սալիևը կուսակցության 17-րդ համագումարում մատնանշեց, վոր «1934 թիվը պետք է և կարող է դառնալ ամբողջ անասնապահության տնտեսության վերելքի համար բեկման տարի»: Այդ Աղբրեշանի կազմակերպությունից ամբողջությամբ վերցրած և առաջին հերթին անասնապահական շրջանների կուսակազմակերպություններից պահանջում է իսկական շրջադարձ յերեսով դեպի սո-

ցալիստական անասնապահությունը, իսկական գործառնական ղեկավարություն անասնապահության տնտեսությունը:

Մատղաշների պահպանման և աճեցման խնդիրները, աշխատանքի ճիշտ կազմակերպման և վարձատրման խնդիրները՝ գործարքի արմատացման հիմունքով, աշխատանքային կարգապահության բարձրացումը, պայքարը ֆերմաների բարձր ապրանքայնության, լավ վորակի և պարարտության համար — պետք է լինեն կուսակազմակերպությունների ուշադրության կենտրոնում:

Անասունների խնամքի որինակելի դրումը, մատղաշների ճիշտ կերակրումն ու խնամումը՝ անասնապահական կուսանտեսություններում և ֆերմաներում-աշխատող կոմունիստների առաջնագույն պարտականություններ են հանդիսանում:

Արմատացնելով ֆերմաներում անասնաբուժական գոտտեխնիկական միջիմունքը, կազմակերպելով անասնապահությունն ուսումնասիրող մշտական խմբակներ, անասնապահության բարեկամների խմբակներ, բարելավելով կուտրնտեսական-անասնապահների մեջ տարվող կուլտուր-մասսայական աշխատանքը, ինչպես յայլադներում, այնպես էլ ձմեռային արտատեղիներում, իսկ ձմեռը ախոռներում և անասնատներում, տանելով սև աշխատանք կուտրնտեսություններում և ֆերմաներում, — անասնապահության բնագավառում աշխատող կոմունիստները պետք է հասնեն մեր կուսակցության 17-րդ համագումարի վորոշումների և մեր առաջնորդ ընկ. Սալիևի ցուցմունքների կատարմանը:

Կովել ընկ. Սալիևի անասնապահության վերելքի մասին տված ցուցմունքների իրագործման համար՝ այդ նշանակում է, ամենից առաջ, ապահովել զխաբանակի լայն վերարտադրությունն ի հաշիվ սեփական աճումի: Այս տեսակետից, անասունների, բեղմնավորման, հորթաբերության և խոճկորաբերության, կամպանիաների որինակելի անց կացման համար պայքարի կազմակերպումը յայլադներում և զշլադներում աշխատանքի կազմակերպումը՝ այդ կարեվորագույն խնդրի — զխաբանակի լայ-

նացրած վերարտադրութեան—կատարման կարեւորագույն մոմենտներն են հաղիանում:

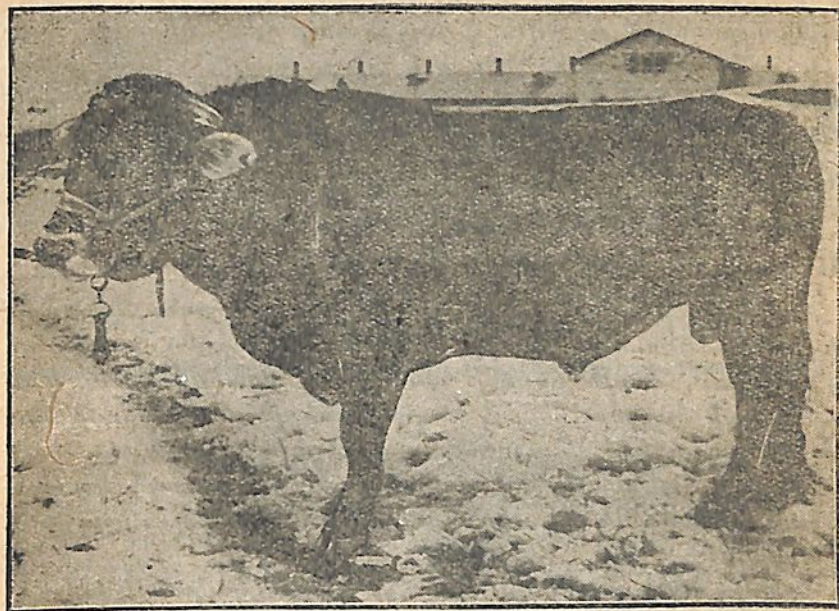
ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԵԼ ԲԵՂՄՆԱՎՈՐՄԱՆ ՅԵՎ ԱՅԼ ԿԱՄՊԼԵՔՏՆԵՐԻ ՈՐԻՆԱՎԵԼԻ ԱՆՅԱՎՅՈՒՄԸ

Ինչպես հայտնի յե, կետկոմս իր ժամանակին զրույթ ե տվել այն մասին, թե բեղմնավորման կամպանիայի կազմակերպմանը պետք ե նույնպիսի ուշադրութիւն դարձնել, ինչպիսին նվիրվում ե ցանքսային կամպանիայի կազմակերպմանը: Բայց իրական զրույթիւնը խոսում ե այն մասին, վոր այդ կարեւորագույն հարցին հարկ յեղած ուշադրութիւնը չի նվիրվել հողային որզանների և շրջանային կուսկազմակերպութիւնների կողմից:

Միանգամայն անթույլատրելի յե այնպիսի զրույթիւնը, յերբ մի շարք խորհանտեսութիւններում և կոլտնտեսութիւններում ստերջութիւնը անազին տոկոս ե կազմում: Որինակ, Ովցեվոդարեստի սիստեմում ստերջութիւնը 1933 թվին կազմել ե 21,1⁰/₀, իսկ Ազմասլոտրեստի սիստեմում՝ 35,4⁰/₀: Մնացած խորհանտեսութիւններում ավելի բարձր ե: «Պրեզա սոցիալիզմա» խորհանտեսութիւնում՝ 50%, Կուբա-Սալիլիում՝ 37,5%, Լիսաբորսկում՝ 34% և այլն:

Մեզ մտ յերբեմն, յերբ շրջանում չի կատարվում ցանքսի պլանի 5 կամ 10 տոկոսը, ապա այդ մասին իմանում ե ամբողջ հանրապետութիւնը, շրջանը բարձրացվում ե սև տախտակի, իսկ յեթե կովերի կամ վոչխարների ստերջութիւնը կազմում ե 50 տոկոս, ապա դրա վրա շատ քիչ են ուշադրութիւն դարձնում:

Բեղմնավորման կամպանիան ըստ եյութեան նույնն ե, ինչ դաշտավարութեան ցանքսային կամպանիան: Յեթե դաշտավարութեան համար ճիշտ ե՝ «չես ցանի—չես ել

«Շվից» ցեղային արսադրոդը

հնձի» առածը, ապա անասնապահութեան համար ճիշտ ե, յեթե տապալես բեղմնավորման կամպանիան—ձին չես ստանա: Բեղմնավորման կամպանիայի տապալումը պետք ե գնահատվի, վորպես մեծագույն հանցադործութիւն կուսակցութեան առաջ, պրոլետարական պետութեան առաջ:

Պետք ե այնպիսի զրույթի հասնել, վորպեսզի 1934 թվին բեղմնավորված լինի խորհանտեսութիւնների, կոլտնտեսութիւնների ֆերմաների, կոլտնտեսականների և աշխատավոր մենատնտեսների մայրանասունների ամբողջ գլխաքանակը: Վոչ մի մայրանասուն ստերջ չպետք ե մնա: Կոլտնտեսականների և մենատնտեսների մայրանասունների հոտի լրիվ բեղմնավորման համար պետք ե հայտնա-

բերել և ամրացնել «տասնյակները» և «քսանյակները» արտադրողներն և այլն: Պետք է լայնորեն կիրառվի մետրիզացիան՝ ցեղային նյութի ոգտագործման այդ հիմնական մեթոդը: Պետք է նշանակել հատուկ անձավորություններ, վորոնք պատասխանատու լինեն առաջիկա գարնանային բեղմնավորման կամպանիան անց կացնելու համար:

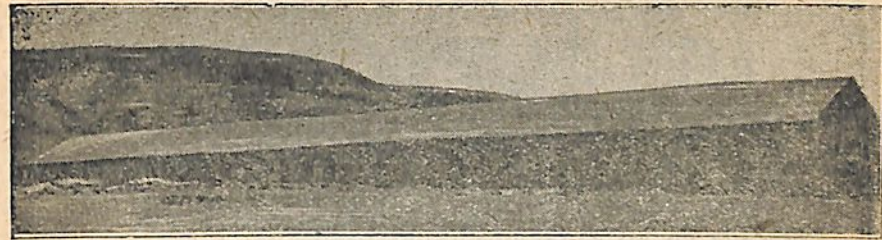
Աչքի լույսի պես խնամել մասդառներին

Կուսակազմակերպությունների կարեվորագույն խնդիրն է հանդիսանում պայքարի ճիշտ կազմակերպումը՝ գառնածնություն, հորթաբերություն և խոճկորածնություն կամ պանիայի համար: Այդ կամպանիաների անցկացումը վրձնական դեր է խաղում անասունների գլխաքանակն ավելուցնելու համար մղվող պայքարում: Բայց, այդ կամպանիաները նույնպես մեզ մոտ անց են կացել միշտ ինքնահոսով:

Հողային որգանները, շրջանի կուսակցական և խորհրդային կազմակերպություններն այդ հարցին բավական չափով ուշադրություն չեն նվիրել:

Մատղաշների պահպանմանն ու աճեցմանը ցույց տրված անպատասխանատու, խսկ հաճախ ել հանցագործ վերաբերմունքի շնորհիվ, անցյալ տարիներին ունեցել ենք մատղաշների անհաղին կորուստ, ինչպես այդ արդեն յերեվում եր վերելում բերված թվերից:

Մատղաշների կորուստը մեզ մոտ հաճախ տեղի յեր ունեցել զոտվեա տարրական պահանջներին համապատասխան հարմար շինությունների բացակայություն պատճառով: Ընդհանուր անասնատնների բացակայություն ժամառնակ, յերբ հանրայնացրված անասունները գտնվում են կոլտնտեսականների առանձին բակերում, դժվարանում է աշխատանքի ճիշտ կազմակերպումը, ուսցիտալ կերակրում, կերի մուտքի և ծախսման, արտադրանքի և այլնի հաշվառումը: Դժվարանում է զոտվեա սպասարկումը և արտադրության պրոցեսների մեքենայացման կիրառումը:

Ղազախի ռայոնի Լեհինի անվան կոլխոզի ՄՏԿ-ի 200 կովի համար կառուցված կովանոց, վարք կառուցվել է 3 ամսում

Չպետք է մոռանալ, վոր մատղաշներն են վերանորոգում հոտը և ապահովում գլխաքանակի լայնացրած աճումը, դրա համար ել բացառիկ հոգատարություն է պահանջվում յուրաքանչյուր հորթի, գառան, խոճկորի և այլնի համար: Այդ հոգատարությունը պետք է հայտնաբերել դեռ շատ վաղուց, մինչ այն ժամանակ, յերբ աշխարհ է գալիս ծնվածը, պետք է ուշի-ուշով հետեվել հղի կենդանիներին, նրանց պահպանել վիժումից, լրիվ և ժամանակի: պատրաստվել հորթաբերությունը, գառնածնությունը, խոճկորածնությունը:

Պետք է հմուտ կերպով դասավորել սպասարկու անձնակազմը, նախապատրաստել շենքերի տաքացումը ծննդաբերական բաժինների և մատղաշների համար, կերը և այլն: Անհապաղ պետք է արմատացնել Հողօրկոմատի սահմանած նատուրալ և դրամական ձեվով պարզեվատրման կարգը՝ անասնապահական բրիգադները մատղաշների աճեցման համար պարզեատրելու և կոլտնտեսականի հանցանքով կատարված կորուստը տուգանելու համար: Մատղաշների աճեցման գործը հանձնարարել ավելի փորձված և ստուգված կոլտնտեսականներին, մատղաշների խրնամելու գործում վերացնելով դիմազրկությունը, մատ-

ղաջները վորոշ խմբերը ճիշտ կերպով առանձին աշխատողներին կցելով:

Ադրկոմկուսի (բ) կենտկոմը փետրվարի 6-ի իր վորոշման մեջ պարզ և կոնկրետ ցուցմունք է տվել զանաաճնության, հորթաբերության և խոճկորածնության կամպանիաներ անցկացնելու մասին: Անդրկոմկուսի (բ) կենտկոմի վորոշման իրականացման համար պայքարի կազմակերպումը, շրջանների կուսակազմակերպությունների և անասնապահական տրեստների ու խորհրդատեսությունների ղեկավարների անհետաձգելի խնդիրն է հանդիսանում:

Ինչպես արդեն գրել ենք վերևում, կուսակցությունն ու կառավարությունը խնդիր են դնում՝ ամեն կերպ աճեցնել գլխաքանակը, հոգատար լինել մատղաշի յուրաքանչյուր գլխի համար, բայց, հակառակ այդ կարևորաբան խնդրին, Ազմատտրեստի ապարատը 1934 թ. փետրվարին «սլան է կազմում», ի՞նչ էք կարծում... 1934 թ. մատղաջների կորուստը 16% (!) քանակությամբ, իսկ ԲՍՊՊ-ի ղիրեկցիան իր կաթնատու անասնապահության գծով ավելի հեռու յե գնացել. նա «սլան է կազմում» կորուստը 20,50% (!):

Յե՛վ այդ՝ կուսակցության առաջնորդ ընկ. Ասալիևի կուսակցության 17-րդ համագումարում ունեցած յեղույթից հետո:

Մի՞թե այդ՝ ուղղակի, «սլանային» քաջալերումը չէ այն խայտառակ վերաբերմունքի, վորը ցուցաբերվում է մատղաջների—անասնապահության ապագայի—հանդեպ:

ԲՈՒՅԵՎԻԿՈՐԵՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԵԼ ԱՆԱՍՈՒՆՆԵՐԻ ՅԱՅԼԱՂ ԴՈՒՐՄ ԳԱԼԸ 1934 ԹՎԱԿԱՆԻՆ

Շրջանների կուսակազմակերպությունները և հողային օրգանները պետք է ապահովեն անասունները կազմակերպված յայլազ դուրս բերելը 1934 թվին և անասունների օրինակելի խնամում ձեռք բերեն յայլազում:

Պարզ է, վոր յայլազային կամպանիայի անցկացումից, վորտեղ անասունները մնում են մինչև վեց ամիս, շատ բան է հախված: Յեթե անասուններն յայլազից հետ են դառնում գեր ու պարարտ, ապա նրանք ավելի քիչ են յենթակա լինում զանազան հիվանդությունների, քիչ է լինում կորուստը, պակասում է ստերջությունը և զանաաճնության, հորթաբերության ժամանակ տալիս են առողջ գառներ, հորթեր և այլն:

Սակայն պետք է ուղղակի ասել, վոր մեզանում մինչև հիմա միտնգամայն անթույլատրելի կերպով է դրվել արոտատեղերի, յայլազների օգտագործումը և գրեթե բոլորովին բացակայել է կուսակցական մասսայական աշխատանքը յայլազում:

Այս խնդրում անհրաժեշտ է, նախ և առաջ, անցյալ տարվա բոլոր խայտառակություններից խուսափելու համար, հասնել նրան, վոր անասունների մինչ յայլազ դուրս գալու սկիզբը 1934 թվին, ավարտվի կոլտնտեսությունների և գյուղխորհուրդի միջև ամառային արոտատեղերի բաժանումն ու ամրացումը, ինչպես Ազրբեջանի արոտատեղիները, այնպես էլ Հայաստանի հատկացրած արոտատեղերը: Ամեն մի կոլտնտեսություն և գյուղխորհուրդ անմիջապա պետք է զբաղվի իրեն կցված մարգագետինների և արոտատեղիների բարելավումով:

Դրա հետ միասին, անասնապահույն բրիգադների շարքերը պետք է մաքրել խորթ, կուլակային և փասաբարական տարրերից, փոխարինելով նրանց ստուգված և նվիրված կադրերով:

ԸՆԴԱՐՁԱԿԵԼ ՅԵՎ ԱՄՐԱՊՆԴԵԼ ԿԵՐԻ ԲԱԶԱՆ

Չնայած Ազրբեջանում բնական կերային հատկությունների առկայությունը, կերի հարցն անհրաժեշտ է առանձնացնել և ընդգծել: Անցյալ տարիներում մենք լուրջ դժվարություններ ենք ունեցել, յերբ գլխաքանակի մեծ քանակությունը դրված է յեղել ձմեռային սովահարություն

պայմանում: Մինչդեռ այդ թույլ շտաբը բոլոր պայմանները կան:

Բնական կերային տարածությունների (ամառային և ձմեռային արոտատեղիների), լրիվ և ժամանակին խոտհարքի ռացիոնալ ոգտագործման հետ միասին, անհրաժեշտ է հիմնական ջանք թափել ցանքսափոխային դաշտերում ցանովի խոտերը (միամյա և բազմամյա), արմատապտուղները և սիլոսային կուլտուրաները արմատացնելու վրա: Անասունների վորակի հետագա բարելավումը բարձր պահանջներ է ներկայացնում ամենից առաջ անասունները խոտացրած կերերով կերակրելու գործում: Մեր խնդիրն է՝ ավելացնել կերային հացահատիկների տարածությունները, իսկ ֆերմաների համար ստեղծել կերային հացահատիկների հատուկ ցանքսեր: Կերային հարցի լուծումը կանգ է առնում շրշաններում արագ կերպով ցանքսափոխություն մտցնելու անհրաժեշտություն առաջ, այսինքն՝ մշակութային ճիշտ հերթակալման սահմանումը, վորոնք ապահովում են հերկվող տարածությունների ռացիոնալ ոգտագործումը, դրանով իսկ նաև կուլտնտեսային դաշտերի բերքատվություն ավելացումը:

ԱՄԵՆ ԿԵՐԴ ԶԱՐԳԱՑՆԵԼ ԿՈՆՏՆՏԵՍԱԿԱՆՆԵՐԻ ԱՆՃԱՏԱԿԱՆ ԱՆԱՍՆԱԴԱՅՈՒԹՅՈՒՆԸ

Անասնապահական խորհանտեսությունների և կուլտնտեսական ապրանքային ֆերմաների, վորպես սոցիալիստական անասնապահության հենակետերի, զարգացման և ամրապնդման նկատմամբ կուսակցության և կառավարության կարեվոր հոգատարությունը, չպետք է հանդեցնի կուլտնտեսականների անհատական անասնապահության զարգացման նկատմամբ ուշադրության թուլացմանը: Մենք արդեն տվյալներ ենք բերել այն մասին, թե ինչպիսի զգալի տեղ է գրավում կուլտնտեսականների անհատական անասնապահություն անասունների ընդհանուր գլխաքա-

«Լեհիների անվան կոլխոզի 7-րդ բրիգադի բրիգադի րնկ. Հուսեյին Մուսախանովի և 300 աշխար յեվ կոլխոզից ստացած միջոցներով կառուցել է իրեն համար սուկ յեվ գնել մի կով

նակի մեջ: Գյուղատնտեսական արտելը՝ կուլտնտեսային արտադրության ձեվը, վոր տիրապետում է տվյալ ետապում, նպաստում է, վոր կուլտնտեսության մեջ հանրայնացրած հոտերի հետ միատեղ, ապրանքային-անասնապահական ֆերմաների հետ միատեղ՝ յուրաքանչյուր կուլտնտեսական իր անհատական ոգտագործման տակ ունենա կով, մանր անասուն և թուչուն:

Կուլտնտեսականի անհատական ոժանդակ տնտեսությունը հետագայում ևս քիչ դեր չի խաղալու մեզ մոտ ինչպես անասունների գլխաքանակի ավելացման, այնպես էլ մասսայական անասնապահական մթերքների ավելացման գործում:

Իրա համար կուսակցութիւնը հաստատորեն մերկացրել է և մերկացնում է գյուղատնտեսական արտելի վրայով թռչելու ուղղորտունիստական փորձերը, խարաղանելով՝ կոլտնտեսականների անասունները հարկադրաբար հանրայնացնելու հակակուսակցական փորձերը:

Կոլտնտեսականների անհատական անասնապահութեան ամեն կերպ զարգացմանը նպաստում է նաև պետութեանը պարտադիր կերպով միս հանձնելու մասին յեղած որոշումը:

Լեհիցի անվան կոլտնտեսականի լավագույն նարվածային բնկ. Ռուջ Պամայկիլը աշխատել է 281 աշխուր յեկ կոլտնտեսականից ստացած միջոցներով գնել է մի լավ կրի կով:

բաքանչույր կոլտնտեսականին ունենալու կով, մանր անասուն և թռչուն, այլ և ամեն կերպ ոգնում են նրան այդ գործում:

Այդ որոշումը, վորը սահմանվում է յուրաքանչյուր կոլտնտեսականի և մենատնտեսի կողմից պետութեանը միս հանձնելու կայուն նորմաներ, մի որոշում է, վորը մսի հանձնման իրենց պարտավորութիւններն ազնվորեն և լիովին կատարող կոլտնտեսականներին ու մենատնտեսներին մսի մնացած արտադրանքի հետ ազատ կերպով վարվելու հնարավորութիւն է տալիս: Դա՛ կոլտնտեսականների ու մենատնտեսների մեջ մեծ ստիմուլ է ստեղծում իրենց անհատական անասնապահութիւնը զարգացնելու համար:

Կուսակցութիւնն ու կառավարութիւնը վոչ միայն թույլ են տալիս յուր

Կոլտնտեսականների անհատական անասնապահութեան զարգացման վերաբերյալ միջոցառումների սխտեմում մեծ տեղ պէ աք է գրավի կովազուրկ կոլտնտեսականներին ոգնութիւնը: «Կուսակցութեան խնդիրը կայանում է նրանում, վոր յուրաքանչյուր կոլտնտեսական ունենա իր կովը, մանր անասունը, թռչունը»: (Կուսակցութեան Կենտ. կոմի 1932 թ. մարտի 26 ի վորոշումը):

Ընկ. Ստալինը կոլտնտեսական-հարվածայինների 1-ին համագումարում ասել է՝ «մենք հասել ենք այն բանի, վոր կոլտնտեսականների մեծամասութիւն ամեն մի տուն ունի մեկական կով: Կանցնի ելի մի-յերկու տարի և դուք չէք գտնի վոչ մի կոլտնտեսական, վոր կով չունենա»:

Կոլտնտեսութիւններում կովազրկութեան վերացումը, կոլտնտեսականների անհատական ոգտագործման տակ գտնվող անասունների գլխաքանակի աճումը, նրա վորակի բարելավումը և այդ ուղղութեամբ գործադրվող միջոցառումները կծառայեն հոտի լայնացրած վերարտադրման նպատակներին, անասնապահութեան սլորբլեմի լուծման նպատակներին: Միաժամանակ, այդ միջոցառումներն ունեն ուրիշ՝ ամբողջապէս կարեւոր քաղաքական նշանակութիւն: Կոլտնտեսութիւններում կովազրկութեան վերացումը՝ ընկ. Ստալինի՝ «բոլոր կոլտնտեսականներին դարձնել ունեւոր» լոզունգի կենսագործման տարբերից մեկն է:

Բայց, այդ խնդիրը մեզ մոտ դեռևս չի լուծվել: Մոտավոր հաշվով ՍՍՄԷ-ում մոտ 40 հազար կովազուրկ կոլտնտեսականներ կան: Խնդիրը կայանում է նրանում, վոր կոլտնտեսականների կովազրկութիւնը վերացվի այս իսկ տարվա ընթացքում:

Կուսակցութեան և կառավարութեան այդպիսի ուշադրութիւնն արդեն դրականորեն է անդրադարձել կոլտնտեսականների վերաբերմունքի վրա՝ անասնապահութեան զարգացման նկատմամբ:

Դա նպաստում է նաև աշխատավոր մենատնտեսներին անասունների գլխաքանակի զարգացմանը, ոգնելով

մինչ կոլտնտեսութիւնն ժամերն անասունները Վոչնչաց-
նելու համար տարվող կուլակային տգիտացիային վերջ
տալու գործում:

Մանր անասնապահութեան զարգացման գործում ել՝
ավելի մեծ դեր է պատկանում կոլտնտեսականների ոժան-
դակ տնտեսութեանը: Մանր անասնապահութեան զար-
գացմանը մինչեւ հիմա գրթե վոչ մի ուշադրութիւն
չի դարձվել, նրան նուսխիկ անասնապահութեան ժամն ել
չեյին համարել: Ահա թե ինչու հիմա անասնապահու-
թեան այդ մասը ևս պետք է բարձրացնել, ամեն կերպ
ոգնելով տնտեսութեան կից թռչնաբուծութեան, ճագա-
րաբուծութեան և մեղվաբուծութեան զարգացմանը՝ կոլ-
տնտեսականների ու մենաստեանների մեջ:

* * *

Ընկ. Ստալինի և Համկոմկուսի (բ) 17-րդ համագու-
մարի կողմից դրված խնդիրները՝ 1934 թվին անասնա-
պահութեան զարգացման մեջ բեկում առաջ բերելու
մասին, Ադրբեջանի կուսակցական կազմակերպութեան
վրա բացառիկ մեծ պատասխանատվութիւնն են զնուծ:
Սակայն «Մեր ծրագրի իրական լինելը, — ինչպես նշել է
ընկ. Ստալինը, — դա կենդանի մարդիկն են, այդ մեք
ենք ձեզ հետ միասին, մեր կամքն է դեպի աւխասանք,
մեր պատրաստակամութիւնն է՝ նոր ձեւով աւխասելու,
մեր վնասակարությունն է՝ պլանը կատարելու»:

Կասկած չկա, «վոր խորհրդային մարդիկ, վորոնք մի-
այն մի խոչընդոտ չեն վոր հաղթահարել են դեպի նպա-
սակ սանող նանապահում, կիարողանան հաղթահարել
նայել այս խոչընդոտը»: (ՍՍԱԼԻՆ)

ՀԱՎԵԼՎԱԾ

ԱՆԱՍՆԱՊԱՀՈՒԹՅԱՆ
ՆԿԱՏՄԱՄԲ 1934 Թ. ԶԵՌԲ
ԱՌՆԵԼԻՔ ՄԻՉՈՑՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

ԱՍԽՀ Ժողկոմխորհի յեկ Ադրկոմկուսի (բ) կենսկամի
1934 թ. մարտի 21-ի վարձումը

ԱՍԽՀ Ժողկոմխորհն ու Ադրկոմկուսի (բ) կենտկոմը մասնա-
նշում են, վոր անասնապահութեան հարցերը ԱՍԽՀ Հողտնտես-
մատի, շրջնողորդանների, շրջկուսկոմների կողմից թերազնահատե-
լու հետեւանքով, անասնապահութեան դրութիւնն ԱՍԽՀ-ում
շարունակում է մնալ միանգամայն անբավարար:

Անասնապահութեան մասին ընկ. Ստալինի տված ցուցմունք-
ների վճռական կատարման հիման վրա՝ և նպատակ ունենալով
արագորեն վերականգնելու անասունների թիվը և վորակական
ցուցանիշները կոլտնտեսութիւններում, ապրանքային ֆերմանե-
րում և կոլտնտեսականների ու տշխատավոր մենաստեանների
տնտեսութիւններում՝ ԱՍԽՀ Ժողկոմխորհն ու Ադրկոմկուսի (բ)
կենտկոմը վորոշում են.

1. Մինչև տարվա վերջը դոյութիւնն ունեցող կոլտնտեսային
անասնապահական ապրանքային ֆերմաներում ի հաշիվ սեփա-
կան վերարտադրութեան անասունների թիվը հասցնել:

Կաթնատարանքային ֆերմաներում			Վոչխարատարանքային ֆերմաներում			Մողգատարանքային ֆերմաներում		
Ա. 34 թ. հունվ. 1-ն ընդամենը	Ա. 35 թ. հունվ. 1-ն		Ա. 34 թ. հունվ. 1-ն ընդամենը	Ա. 35 թ. հունվ. 1-ն		Ա. 34 թ. հունվ. 1-ն ընդամենը	Ա. 35 թ. հունվ. 1-ն	
	Ընդամենը	Այդ թվում կողմը		Ընդամենը	Այդ թվում մազիներ		Ընդամենը	Այդ թվում մեղքիներ
40.110	58.600	22.300	150.500	180.400	111.000	20.000	23.000	6.500

2. Հաստատել Հողփողկոմատի կողմից ներկայացրած ապրանքային ֆերմաների անասունների քանակի և մատղաշների աճեցման շրջանային պլանը:

Գոյություն ունեցող կոլտնտեսային ապրանքային ֆերմաներում գործնական աճեցման չափ սահմանել:

ա) Կաթնաապրանքային ֆերմաներում—ընդամենը վոչ պակաս 18.000 հորթ վեց ամսվա հասկում կամ 1934 թ. հունվարի մեկին գոյություն ունեցող կովերի և յերինջների թվի 75 տոկոսի չափով:

բ) Վոչխարաապրանքային ֆերմաներում—ընդամենը վոչ պակաս 84.000 դառներ ծծից կտրելու մոմենտին (հինգ ամսվա հասկում) կամ 34 թ. հունվարի մեկին գոյություն ունեցող եգերի և մաքրիների 84 տոկոսի չափով:

գ) Սողաապրանքային ֆերմաներում—ընդամենը վոչ պակաս 28.400 խոճկորներ չորս ամսական հասկում, 1934 թ. հունվարի մեկին գոյություն ունեցող մերուններից յուրաքանչյուրին 4,5 խոճկոր:

Սահմանել, վոր վորոշված առաջադրանքից դուրս ունեցած աճը պետք է գործադրվի ԿԱՖ, ՎԱՖ և ՍԱՖ անասնապահական բրիգադների լավագույն հարվածայիններին նատուրալ կերպով պարզեցվատրելու համար՝ Հողփողկոմի կողմից սահմանված մատղաշների աճեցման նատուրալ և զբամական պարզեցվատրումների համապատասխան:

3. Հողփողկոմատը, Ազրկոմկուսի (բ) շրջկոմները, շրջգործկոմները և ՄՏԿ քաղբաժինները պետք է ապահովեն անասնապահական բրիգադների կողմից կատարվող բոլոր աշխատանքների գործարքային վարձատրությունը՝ համաձայն աճեցման քանակի, մատղաշների պահպանման և այլն, հասնելով այն բանին, վոր կոլտնտեսություններում և նրանց ֆերմաներում բացատրության հիմքունքով ապահովվի Հողփողկոմատի կողմից սահմանված կարգը՝ մատղաշների աճեցման համար նատուրալ կամ զբամական պարզեցվատրումներ տալ և անասնապահական բրիգադներում աշխատող կոլտնտեսականների հանցանքով անասունները սատկեցնելու համար տուգանել:

4. Ժողկոմխորհի և Ազրկոմկուսի (բ) Կենտկոմի այս տարվա հունվարի 29 ի վորոշմամբ 1934 թ. կոլտնտեսային—գյուղացիական սեկտորի համար սահմանված կերարույսերի ցանքսի ընդհանուր պլանից 5695 հեկտար հատկացնել անասնապահական ֆերմաներ ունեցող կոլտնտեսություններին:

1. Միամյա խոտեր—1.120 հեկ.

2. Բազմամյա խոտեր—610 հեկ.

3. Արմատապտուղ — 1105 հեկ.

4. Սիլոսային — 2860 հեկ.

Ընդամենը 5695 հեկ.

5. 1934 թվի համար խոտահավաքման պլան հաստատել կոլտնտեսային և գյուղացիական սեկտորի դժով 220,000 հեկտար, գրանից 130.000 հեկտար կոլտնտեսություններում, 90.000 մեծատնտեսական սեկտորում, սահմանելով խոտահավաքման հետեվյալ վերջնական ժամկետները բնական խոտատեղիքում ըստ հանրապետության գոտիների, տափաստանային—մինչև 10-ը, նախալեռային գոտում—մինչև 15-ը, հուլիսի 25-ը:

6. Սիլոսացման պլան հաստատել կոլտնտեսությունների համար մինչև 1934 թ. 38.000 տոնն, գրանից 35.600 տոնն կոլտնտեսային ապրանքային ֆերմաներում, սահմանելով սիլոսացման ավարտման հետեվյալ ժամկետներն ըստ հանրապետության ման ավարտման հետեվյալ ժամկետներն—մինչև 10-ը, նախալեռային գոտում—մինչև 15-ը, լեռնային գոտում մինչև սեպտեմբերի մեկը:

7. Առաջադրել Հողփողկոմատին (ընկ. Փոլադ-Չադեյին) Ազրբայժան կոլտնտեսություններին (ընկ. Բերյուշեյին), շրջգործկոմների նախագահներին և ՄՏԿ զիրեկտորներին՝ ապահովել խոտահարքի լրակատար մեքենայացումը բամբակային ուսյուններում, այն բոլոր տեղամասերում, վորոնք հարմար են խոտ հարող մեքենաների համար:

Կոլտնտեսություններում յեվ գյուղխորհուրդներում նշանակել անձնապես պատասխանատու մարդիկ, վորոնք պատասխանատու լինեն խոտահարքի ինվենտարն ու սիլոսահատ մեքենաները ժամանակին և լիովին նորոգելու համար:

8. Լրակատար ուսցիոնալ ոգտագործման նպատակով պարտավորեցնել Հողփողկոմատին (ընկ. Փոլադ Չադեյին) շրջգործկոմների նախագահներին և շրջոգրբաժինների վարիչներին՝

ա) մինչև 10 այս տարվա մարտի 30-ն ավարտել արոտատեղիների բաշխումն ու յերկարատեվ ամրացումը կոլտնտեսություններին և գյուղխորհուրդներին՝ թե ԱՍՍՀ արոտատեղիներում և թե ՀՍՍՀ կողմից հատկացված արոտատեղիներում, լավագույն արոտատեղիներ առաջին հերթին հատկացնելով անասնապահական ֆերմաներ ունեցող կոլտնտեսություններին:

բ) վոչ ուշ այս տարվա մարտի 25-ից մշակել և հասցնել յուրաքանչյուր ոգտվողին (կոլտնտեսության և գյուղխորհուրդին) նրանց ամրացած մարզագետիներին և արոտատեղիներին բարելավման պարտադիր կանոնները, այդ կանոնները մտցնելով վարձ-

կալական պայմանագրի մեջ՝ պատասխանատու թյուն սամանելով դրանց կատարման համար.

դ) միջոցառումներ մշակել կոլտնտեսային սեկտորում 1934 թ. ահաբքի համար նշանակված արտատեղիների հողամասեր հատկացնելուն և ներկայացնել ԱՍԽՀ Ժողկոմխորհի հաստատման վոչ ուշ ս. թ. մարտի 25-ից

9. կոլտնտեսային անասնապահական ապրանքային ֆերմաներում հանրապետության մեջ զարնանային բեղմնավորման կամ պանիայի պլան հաստատել.

	Եգերի բեղմնավորման պլանը	Այդ թվում մետրոցներ
ԿԱՖ	27.500	4.185
ԽԱՖ	5.200	5.200

ԱՍԽՀ Հողօգտագործության կոդից (ներկայացրած շրջանային բեղմնավորման պլանն ապրանքային ֆերմաներում—հաստատել):

10. Պարտավորեցնել Հողօգտագործության և բոլոր շրջագործկոմիտեերին՝ ապահովել բոլոր եզ անասունների բեղմնավորումը կոլտնտեսություններում և մենատնտեսություններում, հայտնաբերելով բոլոր եզ անասուններին և նրանց ապահովելով արտադրողներով, ամբացնելով նրանց տնտեսություններին մինչև կամպանիայի վերջը, ոգտագործելով նաև խորհանտեսությունների արտադրողներին՝ նրանց գտնված շրջաններում:

Բեղմնավորման պլանները կոլտնտեսականների և աշխատավոր մենատնտեսանների կողմից լայն կերպով ուսումնասիրելու հիման վրա՝ արտադրողները բաշխել, ըստ «տասական» և «քսանական» տնտեսությունների:

Պարտավորեցնել բոլոր կոլտնտեսություններին և գյուղխորհուրդներին կազմակերպել հասարակական արտադրողների խնամքը, ոգտագործելով նրանց կոլտնտեսականների և աշխատավոր մենատնտեսանների անհատական ոգտագործման մեջ գտնվող անասունների համար:

11. Բեղմնավորման կամպանիայի յեվ մեխիզացիայի նախապատասխան յեվ անցկացման ընդհանուր դեկավարությունն ու պատասխանատվությունը Երզնանում դեկտեմբերի 1-ից 1934 թվականի մարտի 1-ին:

Բոլոր գյուղխորհուրդներում, կոլտնտեսություններում, ֆերմաներում, «տասական» և «քսանական» տնտեսություններում հատուկ մաքրիկ նշանակել, վորոնք լիովին պատասխանատու լինեն բեղմնավորման կամպանիան տանելու և նրա հաշվառքի համար:

12. Մասնանշելով ազնվացեղ անասունների զարգացման գործի և ցեղային աշխատանքների կազմակերպման բացառիկ կարևորությունը՝ պարտավորեցնել Հողօգտագործության (ընկ. Փոլադ-Չադեյին) 1934 թ. նախիջևանի ՄՍՀ-ում կազմակերպել «Բալբազ» տեսակի վոչխարների պետական ցեղային բուծարան:

13. Պարտավորեցնել Հողօգտագործության (ընկ. Փոլադ-Չադեյին), տնտեսամիացություն (ընկ. Բիլինդար-Չադեյին), Ադրկոմկուսի(ք) շրջկոմիտեերի քարտուղարներին և շրջկոմիտեերի նախագահներին 1934 թվին ներքև հիշված ռայոնների կոլտնտեսություններում ցեղային ֆերմաների թիվը հասցնել.

ա) Խոզեր յեղջուրավոր անասուններին—8, վորից՝
Լեռնային Ղարաբաղ—զվիցերական անասունների 3 ֆերմա.
Նարիմանովի շրջան—զվիցերական անասունների 2 ֆերմա.
Ղոնադբենդի շրջան—կարմիր Ղազախի անասունների 3 ֆերմա

բ) Վոչխարբուծություն—12 ֆերմա, վորից՝
Գետաբեկի շրջան—մերինոսների տեսակի 3 ֆերմա.
Շամխորի շրջան—մերինոսների տեսակի 1 ֆերմա.
Չաքաթալայի շրջանը «Տուշինկա» տեսակի 2 ֆերմա.
Կախի շրջան—«Տուշինկա» տեսակի 1 ֆերմա.
Նախ. ՄՍՀ—«Բալբազ» տեսակի 2 ֆերմա.
Աղզամի շրջան—«Կարակուլ» տեսակի 3 ֆերմա.

գ) Խոզաբուծության գծով—3, վորից՝
Ի.Լ. Ղարաբաղ—սպիտակ անգլիական ցեղի 2 ֆերմա.
Նարիմանովի շրջան սպիտակ անգլիական ցեղի 1 ֆերմա:

14. Հաստատել 1934 թվի համար ազնվացեղ անասուններ բերու և գնելու հետևյալ պլանը.

Յեզ զվիցերական տես.	50	դլ.
Արջառ	80	»
Հորթ	50	»
Վոչխար «Բալբազ» տես.	100	»
» «Կարակուլ»	60	»
» «Բալբազ»	70	»
» «Տուշինկա»	300	»
Խոզ սպիտակ անգլ. տես.	50	»
Խոզկոր	30	»

Առաջարկել Հողօգտագործության (ընկ. Փոլադ-Չադեյին) և տնտեսամիացություն (ընկ. Բիլինդար-Չադեյին) ապահովել ազնվացեղ անասունների ժամանակին բերելը, բաշխելով համապատասխան ցեղային ռայոնացմանը, ազնվացեղ ֆերմաների համալրմանը և տեղական անասունների մասսայական վորակային բարելավմանը:

15. Առաջարկել Հողօժողկոմատին (ընկ. Փոլադ-Չաղեյին) և անասնամիացութեանը (ընկ. Բիլինդար Չաղեյին) ապրիլի 5-ից վոչ ուշ ժողկոմխորհի քննութեանը ներկայացնել անասնաբակերի, փարախների, խոզանոցների և անասնաբուժարանների կառուցման հետ կապված անհրաժեշտ կապիտալ ներդրումները և միջոցառումները:

16. Հաստատել 1934 թվի համար ինկուբացիայում 132 հազար ձու դնելու պլանը, վորի՝ 20,000 ձու մարտկոցային ցեղի համար, հետևյալ կերպով բաշխելով գոյություն ունեցող 4 ինկուբատորա-թռչնապահ կայանների միջև.

ա) Աստրախան-Բազարի—50 հազար ձու, ստանալով 25 հազար ձուից վոչ պակաս.

բ) Շամխորի—32 հազար ձու, ստանալով 25 հազար ձուից վոչ պակաս, այդ թվից մարտկոցային ցեղի համար 20 հազար ձու, ստանալով 10 հազար ձուից վոչ պակաս.

գ) Դիվիչու—25 հազար ձու, ստանալով 12,500 ձուից վոչ պակաս.

դ) Ղուբայի—25 հազար ձու, ստանալով 12,500 ձուից վոչ պակաս:

17. Վորոշել գոյություն ունեցող կլայնտեսություններում 1934 թվի համար մեղունների 8 հազար ընտանիք պարունակող ապրանքային մեղվանոցների զարգացման պլանը:

Աղբօժողկոմխորհը և Աղբկոմկուսի (բ) կենտկոմը բոլոր կուսակցական, խորհրդային և հողային մարմինների ուշադրությունն են հրավիրում աղարակային թռչնաբուժութեան, ճաղարարուծութեան և մեղվաբուժութեան զարգացման անհրաժեշտութեան վերա՝ կոլտնտեսականների և աշխատավոր մենատնտեսների միջև, դրա համար տանելով մասսայիկան բացատրական աշխատանք, բաժանելով ցեղային նյութ և կիրառելով խրախուսելի միջոցառումները, վճռականորեն հաղթահարելով այդ ասպարիզում լերկ վարչարարութեան փորձերը:

18. Անասնապահական ապրանքային ֆերմաների, կոլտնտեսությունների համայնացրած ու անձեռական և մենատնտեսների անասունների գոտեխնիկական և կազմակերպչա-արտադրական սպասարկման համար, նույնպես և ցեղային աշխատանքը ղեկավարելու նպատակով անհրաժեշտ համարել 1934 թվին կազմակերպելու 52 անասնա տեխնիկական կետ՝ համաձայն Անդրօժողկոմխորհի և Համկոմկուսի (բ) Անդրյերկկոմի վորոշման: Առաջարկել Հողօժողկոմատին վոչ ուշ այս տարվա ապրիլի մեկից կազմակերպել 22 անասնա տեխնիկական կետ, վորոնք բյուջեյի մեջ ապահովված լինեն վարկերով:

Խնդրել Համկոմկուսի (բ) Անդրյերկկոմին և Անդրօժողկոմխորհին՝ մնացած 30 անասնա տեխնիկական կետերի կազմակերպման համար տարվա յերկրորդ կեսում հատկացնել համապատասխան լրացուցիչ վարկեր:

19. Պարտավորեցնել Հողօժողկոմատին (ընկ. Փոլադ-Չաղեյին), շրջգործկոմներին նախագահներին և շրջնողբաժիններին վարիչներին մուծել պարտադիր անասնաբուժական կանոններ անասունների շենքերի, ախտահանման համար և այլն, հատուկ ուշադրություն դարձնելով զանազան վարակիչ հիվանդությունների առաջն առնելու միջոցառումների վրա:

Աղբօժողկոմխորհը և Աղբկոմկուսի (բ) կենտկոմը պարտավորեցնում են Աղբնողօժողկոմատին, Աղբկոմկուսի (բ) շրջկոմներին քարտուղարներին իրենց անմիջական հսկողութեան և ղեկավարութեան տակ առնել անասնապահութեան հարցերը:

20. Պարտավորեցնել Հողօժողկոմատին՝ 1934 թ. գարնանային գյուղատնտեսական կամպանիայի համար ստացիոնար դպրոցների միջոցով պատրաստել 1518 հոգի, վորոնցից՝ 145 ֆերմայի վարիչ, 1373 բրիգադիրներ: Մասայական վորակավորման դասընթացների միջոցով 1078 հոգի, վորոնցից 153 հովիվ, 70 խոզարած, 150 թռչնապահ, 110 ձուտապահ, 90 տավարած, 60 հորթարած, 150 կիթող, 200 անասնա-սանիտար, 95 մեղվաբույժ:

Աղբօժողկոմխորհը և Աղբկոմկուսի (բ) կենտկոմը բոլոր կուսակցական, խորհրդային, կոմյերիտական կազմակերպությունների ուշադրությունն են հրավիրում այն բանի վրա, վոր անհրաժեշտ է անասնապահութեան բնագավառում աշխատանքը շեշտակի կերպով վերակառուցել, կազմակերպչական աշխատանքի հատուկ պարզորոշություն, գործառնականություն և բարձրացում, բարձրացնել կոլտնտեսությունների, ֆերմաների և շրջանների աշխատողների պատասխանատվության զգացումը՝ անասնապահութեան քանական և վորակական առաջադրությունների կատարման համար մղվող պայքարում:

Աղբօժողկոմխորհը և Աղբկոմկուսի (բ) կենտկոմը մատնանշում են անթուլատրելի յե վորեք կերպ արհամարհել մենատնտեսական սեկտորի անասնապահութեան սպասարկումը:

Վճռականորեն հաղթահարելով կուսակային տարրերի և լողբերի ընդդիմադրությունը, մորիցացիայի յենթարկել կոլտնտեսականների և աշխատավոր մենատնտեսների մասսաներին, հարվածայնութեան և սոցմարցման հիման վրա, կատարելու ընկ. Սալիքի ցուցմունքերը.— «Անասնապահության գործն իր ձեռք պիտի առնի ամբողջ կուսակցությունը, մեր բոլոր կուսակցական յեղ անկուսակ-

ցական աշխատողները, նկատի առնելով, վոր անասնապահության պրոբլեմն այժմ հանդիսանում է նույնպիսի առաջնահերթ պրոբլեմ, վորպիսին յերեկ յեղել է, արդեն հաջողությամբ լուծված, հացահատիկային պրոբլեմը:

Կարիք չկա ապացուցելու, վոր խորհրդային մարդիկ, վորոնք մի լուրջ խոչընդոտ չեն վոր վերցրել են դեպի նպասակ թանոց ուղուց, կկարողանան վերցնել նաեւ այդ խոչընդոտը:

Ադրժողկոմխորհի նախագահ Ադրկոմկուսի (բ) Կենտկոմի
ՀՅՈՒՍ. ՌԱՀԱՄԱՆՈՎ Բարձուդար Մ. Ջ. ԲԱԳԻՐՈՎ

21.133

А. Богданов и А. Плат

**По большевистски организовать подт
животноводства в АССР.**

ПАРТИЗДАТ
Баку—1934